

Dunántúli Harangszó

A NYUGATI (DUNÁNTÚLI) EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

2020. ŐSZ

Szerkesztői sorok

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület éppen húsz éves. Mostani számunk ennek méltó megünnepléséhez szeretne hozzájárulni. A szokásos rovatok mellett az egyházkerületi és egyházmegyei oldalainkon ennek a húsz évnek felelevenítését kértük azoktól, akik a két évtized során felelős szolgálatot végeztek. A Megosztom rovatban pedig az előrementekről emlékezünk meg.

Húsz év az egyházkerület történelmében nem is tűnik soknak, de a mi életünkben meghatározó lépés volt az, amikor a Zsinat, bár hosszú viták után és kis különbséggel, mégis megszavazta az újraindulást. Emlékszem, amikor Apám, aki akkor a zsinati gazda volt, fáradtan, de örömtől sugározva mesélte otthon az utolsó szavazás történetét.

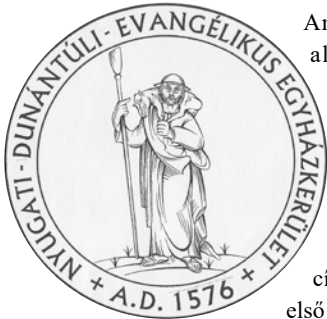
Húsz év. Most visszatekintve sokan nem látják ennek jelentőségét. Talán újra és újra felvetődik, hogy kell-e három egyházkerület. De ne veszítsük szemünk elől azt, hogy az Isten adta új indulással kapott lehetőségek kiaknázása a mi felelősségünk is. Lehetőség. Vajon tudunk-e élni vele?

Isten éltesen, Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület!

Jó olvasást kívánok!

Koczor György főszerkesztő

„Az ítélő s megmentő” (EÉ 502/1) A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület pecsétje

Amikor az ezredfordulón megalakult a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület, rögtön felvetődött a kérdés, hogy milyen jelképekben mutakozzon meg az új egyházkerület. Mit ábrázoljanak a legfontosabb szimbólumok, a pecsét, a címer, a zászló. Az új intézmény első püspökének Ittész János kőszegi lelkészt választották, aki a gyülekezete

levéltárában őrzött, 1848. március 19-én keltezett püspöki körlevél pecsétjét javasolta alapnak. Utalva ezzel az egyháztörténeti folytonosságra is. Ebben az iratban Haubner Máté dunántúli szuperintendens „igaz hazafiságra” buzdítja lelkészeit. (Emiatt a szabadságharc bukása után Kufstein várbörtönét is meg kellett járnia.) A híres dokumentum pecsétjén a közismert bibliai kép, a Jó Pásztor ábrázolása volt látható. A felirata pedig ez volt: „A’ DUNÁNTÚLI Á. V. EV. EGYHÁZKERÜLET PÖCSÉTE”

Ennek tulajdonképpen a másolata a mai egyházkerület pecsétje, ezzel a felirattal: „NYUGATI – DUNÁNTÚLI – EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLET A. D. 1576.” A dátum a hegyfalvi zsinatra utal, amely Nádasdy-birtok lévén jó ideig zsinati székhelye volt az egész dunántúli kerületnek. Az 1576. évi zsinaton fogadták el az Ágostai hitvallást, és választottak püspököt Szegedi Máté sárvári lelkész személyében. Ekkor alakult meg az ősi egyházkerület.

A pecséten szereplő „Jó Pásztor” ábrázolás arra utal, hogy a püspöknek jó és karizmatikus egyházvezetőnek kell lennie. Aki a pásztorok pásztora, és lelki vezetője az egyházkerület népének. Valahol olvastam, hogy érdemes megfigyelni; a juhok magatartása

sok tekintetben hasonló az emberekéhez. Nyájösztön, szorongás, féltékenység, csökönyösség, ostobaság, rossz szokások. Mindez megvan az emberben is. A pásztoroknak szó szerint életbevágó szerepe van egy nyáj életében. A nyáj sorsa attól függ, milyen a pásztoruk. Lehetnek szelídek, jók, értelmesek, bátrak, önzetlenek a nyájuk iránti szeretetükben, mások pásztorolása alatt viszont a nyáj szenved és éheznek...

Ha jobban megnézzük a pecsétet, akkor nemcsak a báránykát hazavivő pászort láthatjuk, hanem a kezében egy evezőszerű lapátot is felfedezhetünk. Ez nem az egyház hajóját kormányzó Jézusra utal, hanem ez egy szórólapát. A Keresztelő János által elővetített prófécia elevenedik meg általa. Aki utána jön, annak kezében szórólapát lesz. Az ókorban ezzel az eszközzel választották külön az apróra vágott szalmát és a pelyvát a búzától. A búza rögtön a földre hull, a pelyvát pedig elfújja a szél. A bíró már kezében tartja a szórólapátot...

Énekeskönyvünk 502. énekének első versében olvashatjuk azt, ami e pecsétről üzen felénk. Jézus az, aki ítélő s megmentő. És valóban, kezében ott az ítélet szórólapátja, amellyel elvész, aki könynyűnek találta. Ugyanakkor vállán ott az elveszett, de – általa – mégis megke- resett és megmentett bárány, amelyben magunkra ismerhetünk. Életünk végén, az ítéletben pedig pontosan az lesz a mi egyetlen reménységünk, hogy a bíránk és az ügyvédünk is ugyanaz a Jézus lesz.

Menyes Gyula

IGEHIRDETÉS REFORMÁCIÓ ÜNNEPÉN Mt 21,33–46 alapján

Hallgassatok meg egy másik példázatot! Volt egy gazda, aki szőlőt ültetett, kerítéssel vette körül, borsajtot készített, és őrtornyot épített, azután bérbe adta szőlőművészeknek, és idegenbe távozott. Amikor eljött a szüret ideje, elküldte szolgálait a munkásokhoz, hogy vegyék át a neki járó termést. A munkások megfogták szolgálait, és volt, akit megvertek, volt, akit megölték, és volt, akit megköveztek. Ekkor újabb szolgálait küldött, többet, mint először, de ugyanígy bántak azokkal is. Utoljára pedig fiát küldte el hozzájuk, mert úgy gondolta: A fiamat meg fogják becsülni. De amikor a munkások meglátták a fiát, így szóltak egymás között: Ez az örökös! Gyertek, öljük meg, hogy mienk legyen az örökség. Majd megragadták, kidobták a szőlőn kívülre, és megölték. Amikor megjön a szőlő ura, vajon mit tesz ezekkel a munkásokkal? Ezt felelték neki: Rosszért rosszal fizetve elpusztítja őket, a szőlőt pedig más munkásoknak adja ki, akik megadják neki a termést a maga idejében. Megkérdezte tőlük Jézus: Sohasem olvastátok az Írásokban: „A kő, amelyet az építők megvetettek, az lett a sarokkő, az Úrtól lett ez, és csodálatos a mi szemünkben”? Ezért mondom nektek, hogy elvételik tőletek az Isten országa, és olyan népnek adatik, amely megtermi annak gyümölcseit. És aki erre a kőre esik, összezúzza magát, akire pedig ez a kő ráesik, azt szétmorzsolja.

Amikor a főpapok hallották példázatait, megértették, hogy róluk beszél. El akarták fogni, de féltek a sokaságtól, mert az prófétának tartotta.

Igazán furcsa és szokatlan, hogy reformáció ünnepére ez az ige, a gonosz szőlőművesekről szóló példázat kerül elénk. Látszólag nem találunk benne semmit, ami utalna az ünnepre. Nincs benne szó a hitről, az egyedül hit általi megigazulásról, vagy az „egyedül kegyelemből van üdvösségetek” bibliai igazságról, ami a reformációnak is fontos üzenete és megállapítása!

Az igénkben mindezek nincsenek benne, de benne van a lényeg: Krisztus, aki – a példázat akkori és mai hallgatóit is – Isten színe elé állítja. Az Isten színe elé állítva pedig szembesít Isten szavával, mely Isten igazságát hirdeti, és ezzel a bűnököt leleplezi, és mivel ezt teszi, sohasem hagy bennünket az Istennel való kapcsolatunkban és hitéletünk tekintetében a lelkiismeret megnyugtatón akaró állapotában. Isten igéje ugyanis nem hagyja, hogy megnyugtassuk magunkat azzal, hogy velünk minden rendben van, hiszen mi a reformáció örökösei vagyunk, a reformáció egyházához tartozunk, az őseink hite és hagyománya alapján élünk! A múlt ismerete, az őseink hitének és életének példája fontos, de ez nem lehet az Isten színe előtt mintegy hivatkozási alap. Isten szava mindannyiunkat személyesen szólít meg, és arra készit, hogy igéjének fényében megvizsgáljuk az életünket és személyes kapcsolatunkat Urunkkal, Istenünkkel.

Mai igénket olvasva és hallgatva kínzó kérdésként vetődik fel, hogy talán mi is olyanok vagyunk, mint a példázatban szereplő gonosz szőlőművesek? Nem, nem erről van szó! Azért hangzik ez az ige a mai ünnepen, hogy megövjön: vigyázzunk, ne legyünk olyanok, mint a gonosz szőlőművesek, mint a korabeli farizeusok!

Vigyázzunk, mondja Jézus a példázatban, sohase felejtjük el, hogy a hitünket, az istengyermekségi helyzetünket ajándékba kaptuk Istentől! Ezért ez nem a mi birtokunk, nem a mi tulajdonságunk, nem mi szereztük meg, értük el, vagy vásároltuk meg. Mindez és minden Isten ajándéka, aki bőkezűen ajándékozik és irgalmas Úr. A földi élet is az ő ajándéka, és az ő kegyelmének, irgalmas szeretetének kétségtelen bizonyítéka az Úr Jézus Krisztus, akiben bűnbocsánatunk és örök életünk van. Az Isten ajándéka a szabadító Krisztusról szóló evangélium, az egyház drága kincse, melyre Isten kegyelméből Luther újra rátalált. Isten irgalmának csodája az, ha a Krisztusról szóló evangélium bennünket megérintett, megszólított és Szentlelkével hitet, azaz Isten kegyelmére ráhagyatkozó bizalmat teremtett a lelkünkben. Adja Isten, hogy minden nap érezzük, becsüljük és köszönjük is meg az ő bőkezűségének ajándékait!

Vigyázzunk, mondja Jézus a példázatban, hogy az Isten bennünket újra és újra megszólító szavának alkalmával éljünk, azokat el ne szalasszuk! Isten kegyelmének drága evangéliuma ma is szól. De ne legyen ez olyan magától értődően természetes és megszokott a számunkra. Legyen a pillanat, az alkalom az evangéliummal együtt drága és megbecsült, mert reménység szerint az Isten szava hirdetett szolgálait által folyamatosan ezután is, de lehet, hogy nekem ma, most szól utoljára ebben az életben! Ezért, az Isten szavának, evangéliumának hirdetése és hallgatása – az alkalmak sora – Isten kegyelmének irántunk megnyilvánuló jele. Adja Isten, hogy minden alkalmat megbecsüljünk és páratlannak tartsunk!

Vigyázzunk, mondja Jézus a példázatban, hogy keresztény hitünk és életünk ne csak szánkkal hirdetett, szavakban létező, hanem gyümölcstermő is legyen! Nem elég – mondja Jézus –, ha a hitünket csak szavakban fejezzük ki, ha csak beszélünk arról, hogy mi milyen jó evangélikusok vagyunk, mert mondjuk ebben a hitben nevelkedtünk, vagy hogy legalább nagy ünnepeken elmegyünk a templomba, és évente kétszer-háromszor úrvacsorát is veszünk. Jézus azt mondja, hogy ez nem elég, mert a hitnek, az Istenbe vetett bizalomnak gyümölcsöt kell teremnie, a cselekedeteinkben, az életvitelünkben meg kell nyilvánulnia! A krisztusi, keresztény ember ebben az életben Istentől, az ő tettén tájékozódik: azt teszi, amit Urától lát, amit tőle tapasztal. Átélve és megtapasztalva az Isten irántunk és mindenkire kiáradó szeretetét, mi is a szeretet cselekedeteit végezzük: a kellő és alkalmas időben meghallgatni, megérteni a másikat, és együttérezni vele, amikor bajban, nehéz helyzetben van; meglátogatni és segíteni őt – az ellenséges érzületűt is –, amikor beteg és elesett állapotban van; melléállni akkor, amikor igazságtalanság éri, éreztetni vele azt a szeretetet, amelyet mi is Istentől kaptunk és kapunk! Adja Isten, hogy mi is minden alkalommal meg tudjuk tenni a szeretet cselekedeteit, hogy a hit gyümölcsöt teremjen az életünkben, hogy így hűséges, megbízható szolgálai legyünk Urunknak, Istenünknek! Ámen.

(A 2014. október 31-én elhangzott igehirdetés szerkesztett változata)

SZEPTEMBER

Isten ugyanis Krisztusban megbékéltette a világot önmagával ... (2 Kor 5,19)

Amikor megbékélésről hallunk, szívesen gondolunk másokra. Ha mások megbékélnének a világgal, megbékélnének velünk, a mi igazságunkkal, akkor nekünk is nagyobb békénk lehetne. Nem meglepő, hogy békétlenségünkkel kapcsolatban nem igazán törekszünk változásra, legalábbis a saját házunk táján nem. Pedig talán mint a stressz, úgy a békétlenség is fel tud gyülemelni az emberben. Ennek következménye pedig, ahogy az időben előbbre haladunk – a stressz következményeihez hasonlóan –, a fokozottabb érzékenység, a kimerülés lehet. Ahogy van bőven stresszt kiváltó hatás a világban, s még bennünk is, hasonlóan azt sem kell keresni, ami békénket megzavarhatja. Ami kiváltja a stresszt, s ami kiváltja a békétlenséget, azt nem tudja általánosságban eltüntetni az ember. Lehet csatákat nyerni, de döntő győzelemre nem juthatunk ezek ellen, miként a bűnt sem tudja az ember eltüntetni a világból. Lehet bűnhődni, kell is jóvátenni, de eltüntetni nem tudjuk a bűnt. Isten nyúl bele az ember életébe, és avatkozik bele a világ életébe is, mert úgy szereti, s mert magunk nem boldogulunk. Fiát adja, hogy békességünk legyen. Mint a stressz ellen, úgy a nyugtalanság, a békétlenség ellen is kiútként kínálkozhat a támadás vagy a menekülés. Egyikben sincs nyugalom, csak legfeljebb ezek utánra lehet békességet remélni. Isten Krisztusban békéltette meg magával a világot. Nem valami után lesz majd békességünk, hanem Krisztusban van a békességünk. A világ mindig valami után keresi a békességet. Ha békét kötünk, akkor majd lesz békénk. Ha ezt vagy azt megteszem, akkor utána nyugalmam lesz. Krisztusban már megvan a békességünk, ha Isten Lelke lakozik bennünk. Pál apostol a rómaiaknak tanítja: „A test törekvése halál, a Lélek törekvése pedig élet és békesség”. (8,6) Ha a veszélyeztetett test vágyódik a maga nyugalma, s ezt kizárólag tetteitől reméli megszerezni, akkor ott nehéz tartós békéről, még kevésbé teljes életről is beszélni. Isten viszont, „aki feltámasztotta Krisztus Jézust a halottak közül, életre kelti halandó testeteket is a bennetek lakó Lelke által” (Róm 8, 11) – ígéri az apostol azoknak, akik nem test szerint élnek, hanem Lélek szerint.

Ha az ember kapcsolata Istennel békétlen, akkor ott nem az Isten haragszik az emberre. Ezért is folytatja Pál levelét a korinthusiaknak ezzel a felszólítással: Krisztusért kérünk, béküljetek meg Istennel! (5,20)

Decmann Tibor

OKTÓBER

Fáradoztatok a városnak a jólétén..., és imádkoztatok érte az Úrhoz, mert annak a jólététől függ a ti jóléteitek is. (Jer 29,7)

Október havi igénk egészen különleges jelentéstartalommal bír számomra. 2013 óta egy sváb településen, Pusztavámon szolgálok lel-készként. Az itt élt német evangélikusok felét 1948 februárjában kitelepítették a németországi Geretsried városába. Az elmentektől is itt-maradtoktól tanultam meg, hogy mit jelent szenvedni, sírni, gyötrődni a haza, az otthon, a szülői ház iránt. A német nyelv ezt így fejezi ki: „Heimweh”. S jobban megragadja az érzés gyökerét. A mi szavunk, honvágy azt fejezi ki, hogy vágyakozunk az otthon illata, az otthon békessége, nyugalma iránt. Jó otthon lenni. S ehhez képest a német nyelv ennek az érzésnek az alapjára tapint, amikor azt mondja, hogy „heimweh”, azaz tükörfordítással otthonfájdalom, fájdalom az otthon után. Kitelepített német testvéreink itt Pusztavámon és ott Geretsriedben is azt tették, ami a feladatuk volt, amit az Isten rájuk bízott. Fáradoztak, dolgoztak, építkeztek, újrakezdték, s közben szüntelenül imádkoztak, és megmaradtak hitükben. Sokszor elgondolkozom, hogyan lehet egy ilyen veszteséget, tragédiát átvészelni. S a választ mindig Isten gondoskodó szeretetében találom. Mert a világban az otthonunk változik. Egyszer itt élünk, máskor elszólít a munka, a hivatás. Azt is mondhatnám, hogy szó szerint „csak” átutazók vagyunk ebben a világban. A mi igazi lakhelyünk, igazi otthonunk, célunk, amerre tartunk, nem a földi életünkben valósul meg.

A Zsidókhoz írt levél foglalja össze a legszebben ezt az érzést: „Nincs itt maradandó városunk, hanem az eljövendőt keressük” (Zsid 13,14) Persze amíg itt élünk, itt van földi otthonunk, Istentől kapott feladatunk, hogy imádkozunk városunkért, az előljárókért, megtegyünk minden tőlünk telhetőt, de végső soron a mi célunk nem itt van. Ha el is kell hagynunk házunkat, városunkat, esetleg országunkat, ha földi terveinket felülírják a változások, mi tudunk kihez menni és kire tekinteni. Jézus Krisztus olyan örök hajlékot ígért és adott nekünk, amely igazi, örök otthonunkká válik majd egykoron. Legyünk szorgalmas, méltó polgárai városunknak és hazánk, s egyben alázatos, mindig Krisztusra tekintő polgárai Isten országának. Ámen

Ribárszki Ákos

NOVEMBER

Isten mondja: Sírva jönnek, és fohászkodnak, miközben vezetem őket ... (Jer 31,9a)

Sírók mindig vannak. Azok is sírnak, akikről a legkevésbé gondoljuk ezt. Sírunk mi magunk is. Sírunk, noha mi otthon vagyunk, nem, mint a fogságban lévő nép. Ők nem is tudhatták milyen a haza, hol az otthon, csak azt tudták, hogy nincsenek a helyükön. Idegen városban, idegen szokásokkal, idegen népekkel élnek a büntetés terhét cipelve. Jeremiás vigasztaló próféciaja, látomása most egy óriási üzenet a hazatérésről. Hazamenni jó. Oda menni, ahol azok vannak, akikhez közünk van. Akik ismernek valahonnan, akik ismerik az őseinket, tudnak valakihez kapcsolni bennünket, akik megszólítanak, kíváncsiak ránk, hogy mi történt velünk. Hazamenni jó. Nem azért lesz majd jó, mert ott nem lesznek idegenek, ott más lesz a király, hanem azért, mert mindenkinek megvan a helye. A helyünk pedig ott van, ahol a mieink vannak, ahol szeretet vesz körül. A Szentháromság áldásaira fölfigyelünk. Isten hazavezeti őket, fölfigyelnek ők is arra, hogy bizony, Isten törődik velük, Isten irgalmasan cselekszik. A legelesettebb, a rászoruló is megtapasztalja, hogy Isten hazavezeti. Ez a haza, ami fontos a számunkra, nem földrajzilag érdekes, hanem abból a szempontból, hogy ki van velünk. Ki törődik velünk? Ki figyel ránk, amikor betegek vagyunk, amikor gyermeket hozunk a világra? Kinek lesz fontos a jövő, ki lát tovább a mai napnál, a pillanatnyi pozitív életérzésnél? Kinek lesz fontos a legkisebb? Ki nem nézi ki a sántát, a sírót, a vakot? Ki figyel arra, aki nincs a helyén? Ki szereti azt, aki eltévedt, megbotlott? Isten vezet, sőt, nem is vezet, hanem visz. Már nem büntet, már nem göröngyöket ad, hanem egyenesen viszi övéit. Ez a haza, ahova Isten visz bennünket, a szabadítás pillanata. Jó nekünk is arra gondolni, hogy Isten összegyűjti, egybegyűjti a népét. Kiszabadít onnét, ahol nincs helyünk. Kiszabadít a bűnbánatból, a halálból. Az egyházi esztendő utolsó heteiben, az örök élet, a reménység vasárnapjain szóljon számunkra is a biztatás, hogy Isten haza, a szeretetének ölébe visz.

Klimentné Ferenczy Andrea

Száz éve egyházkerületünk is megcsönkult

Trianonról először talán Erdély és a Felvidék, esetleg Kárpátalja, Bácska és Bánát magyarsága jut az eszünkbe. Így talán nem is gondoljuk, hogy a dunántúli evangélikusság életére is jelentős csapást mért a száz évvel ezelőtti békediktátum.

Az ország több mint 1 millió 340 ezer evangélikusából csak félmillió került az új magyar határok közé. A Bányai egyházkerületnek csaknem a felét, a Dunáninneni és a Tiszai egyházkerületnek pedig a négy ötödét csatolták el. Ehhez képest kisebb mértékben sújtották a határváltozások a Dunántúli egyházkerületet, de ez a veszteség sem csekély: a 167 egyházközségből 37 került Ausztria vagy a délszláv állam területére, az egyházkerület népességének 28%-a. Az a kérdés viszont, hogy a trianoni döntés részben a magyar nemzetiségi politika következménye-e, a Dunántúlon sokkal kevésbé merülhet fel, mint a Felvidék esetében.

A dunántúli evangélikusság közösségéből egyrészt azok a nyugati határszélen fekvő német ajkú gyülekezetek szakadtak ki, amelyek a Soproni felső egyházmegye nagy részét és a Vasi felső egyházmegye csaknem egészét alkották – utóbbi megszűnésével a dunántúli esperességek száma tízről kilencre csökkent. Másrészt több egyházmegye muravidéki, Dráva-menti és horvátországi gyülekezetei kerültek az új délszláv államalakulathoz. Zömmel német vagy vend nyelvű közösségeket csatoltak a két országhoz, de teljesen vagy jelentős részben magyar egyházközségek is voltak közöttük: Órisziget, Domonkosfa, Órihodos, Alsólendva és Légrad. A veszteség sokkal nagyobb lett volna a másfél évvel későbbi népszavazás sikere nélkül, aminek a révén a (döntően német ajkú) Soproni felső egyházmegye jelentős része, köztük az egyházkerület akkori legnagyobb gyülekezete a határ innenső oldalán maradt.

A Dunántúli Evangélikus Egyházkerületre is igaz: az első világháború után több évszázados közösség bomlott fel. Egymástól egy-két kilométerre fekvő anya- és leánygyülekezetek kapcsolattartása vált lehetetlenné. A felsőlövői (Oberschützen) főgimná-

zium és tanítóképző Ausztriába került (ld. a képen), a soproni, kőszegi és bonyhádi oktatási intézményeket pedig szintén határ zárta el addigi beiskolázási körzetük egy részétől. Családi, egyházi, kollegiális kötődéseket szakítottak el.

Mi lett az elcsatolt gyülekezetekkel? A burgenlandi német ajkú és a muravidéki vend gyülekezetek ugyan túlnyomó katolikus többségű országokhoz kerültek, de előbb vagy utóbb megtalálták a helyüket az egyházszervezetben, sőt, az utódállam evangélikus egyházának lélekszámarányban legerősebb bázisai lettek. A Jugoszláviához került német és magyar nyelvű gyülekezeteknek viszont, különösen 1944 után, nagyjából nyelvű megosztottság, üldözés, kivándorlás, szétszórás, az anyanyelvű pásztorlás ellehetetlenülése, nyelvi asszimiláció lett a sorsuk (hasonlóan a felvidéki, kárpátaljai és délvidéki magyar és német evangélikusok jó részéhez).

Hogyan hatott mindez ránk, „ittthon maradt” többségre? Gyengült az egyházkerület addigi többnemzetiségű jellege, aminek újabb tragikus lépését jelentette negyed évszázaddal később a szlovák áttelepülés és különösen a németek elűzése. Felborult a négy

egyházkerület addigi arányossága (kerületenként legalább kétszáz ezer evangélikus, 160-180 egyházközség, kilenc-tíz egyházmegye), ami előbb a kerületek aránytalanságához, majd egy mesterséges, életidegen területi beosztáshoz, mára pedig sokak szerint a szervezet túlméretezettségéhez vezetett. A dunántúli (soproni) lett az egyetlen hazai teológia, ami így országossá vált. A trianoni határok között a római katolikusok és a reformátusok aránya jelentősebben haladta meg az evangélikusokét, mint korábban, és ez az országon belüli vándorlással és a határon túli magyarok egy részének áttelepülésével a Dunántúlra is hat.

Trianonnak tehát sokféle negatív (sokszor tragikus) hatása volt a Dunántúli Evangélikus Egyházkerületre, amit egyes elcsatolt gyülekezetek viszonylag könnyen átvészeltek, mások lassan elfogynak, mert végzetessé vált számukra. Mi pedig talán észre sem vesszük, hogy sok nyomorúságunk részben eddig a százéves törté-

nelmi megpróbáltatásig nyúlik vissza. Hiszem, hogy érdemes számot vetnünk gyengeségeinkkel, hogy megtapasztalhassuk az Úr erejét: „Elég neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által ér célhoz.” (2Kor 12,9)

Tóth Károly

A hit a modern világban¹

A címben a „hit”, illetve a „modern világ” kifejezések szerepelnek. Kezdjük az előbbivel! A régiek így énekeltek: „*De a hit Krisztusra tekint, / Ki örök érdeme szerint, / Közbenjáró lett értünk.*” (EÉ 320/1) A Zsidókhoz írt levél szerzője erről a Krisztusról vallja: „tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8) Ezért mindig időszerű egy másik énekünk néhány sorával imádkoznunk: „Változik, pusztul minden körülem, / Te, ki nem változol, maradj velem!” (EÉ 121/2) Az apostoli bizonyágtétel és az idézett korálszövegek arról tanúskodnak, hogy a forma, a közeg folyton-folyvást átalakul körülöttünk, de a tartalom, a lényeg, az üzenet örök. A kettő nyilván hatással van egymásra. Az elkövetkezendő évek nagy kihívása éppen arról szól majd, hogy ne mi igazítsuk tanításunkat az „új keretekhez”, hanem a tanításunk, a hitünk, sőt egész keresztény életünk formálja a minket körülvevő világot. **Hogy ne a keresztények legyenek világivá, hanem a világiak krisztusivá!** Ez azért fontos, mert nemcsak a hit tekint Krisztusra, hanem Krisztus is a hitre tekint. Az evangéliumok tudósítanak erről. A kapernaumi századosról például ezt mondta Jézus: „*Senkiben nem találtam ilyen hitet.*” (Mt 8,10) A kánaáni asszonynak, aki szüntelen utána kiáltozott, pedig ezt: „*Asszony, nagy a te hited...*” (Mt 15,28) Soha ne feledjük az örök igazságot: A hit mindig Krisztusra tekint. E szép félpentameter sor pedig az érem másik oldalára is emlékeztet: **Krisztus a hitre tekint.**

Ezek után szólunk kell a „modern világról”, amely némelyek szerint posztmodern, sőt, talán már azon is túl van. Egy kortárs rockegyüttes soraival egészen jól definiálható mindenkori helyzetünk: „*Kifordított világban élek, / Ahol minden megtörténhet. / Végérvényesen valami elveszett. / Hozzászoktam, készen kapom, / Mászt mondok és mászt gondolok. / Félttem, ami nincs, ez benne a vicc...*” (Bikini: Lóhere) Az egyes állítások számos izgalmas kérdést vetnek fel, amelyeket külön-külön is érdemes volna megvizsgálni, de most csak az első tagmondatra figyelünk: „**Kifordított világban élek.**” Tegyük emellé Luther énekének néhány sorát: „*Kél az ősi rossz, / Bajvető gonosz, / Csel vad fegyvere, / Erőszak övele. / A földön ő az első.*” (EÉ 256/1 – József Attila fordítása) Az Újszövetség a gonosszal, az „ősi rosszal” kapcsolatban többször is a διαβολος (diabolosz) kifejezést használja. Ő a mindent feje tetejére állító, a mindent fonákjára, vissza-

jára fordító és eredeti céljától, rendeltetésétől eltérítő, aki azt akarja, hogy az ember ne találjon rá Istenére, ne értesse meg küldetését, helyette inkább reménytelenül tengjen és céltalanul bolyongjon e világban, a másik emberben pedig ne a testvérét keresse, hanem a legyőzendő vetélytársát. Weöres Sándor fájdalmasan szép sorai is erre utalnak: „*...Hisz egymáson élősködve élünk, / más halálán életet cserélünk: / a föld rendje ez.*” (De profundis) Jézus viszont azt akarja, hogy „köztünk ne így legyen!” (Vö.: Lk 22,26) Pál is arra biztat, hogy a krisztusi indulat legyen bennünk. (Vö.: Fil 2,5) És a római gyülekezetnek írt figyelmeztetése sem vesztí érvényét soha: „*Az Isten irgalmára kérlek tehát titeket, testvéreim, hogy okos istentiszteletként szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek; és ne igazodjatok e világhoz, hanem változtatok meg értelmeket megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.*” (Róm 12,1–2)

Hogy működik e kifordított világ? A Facebook jó példa erre, amelyen minden megosztható. A legszemélyesebb és legbensőségesebb magánügyekbe, néha még a hálószobák világába is betekinthez a közönség. Egy-egy provokatív képen akár hetekig, hónapokig csámcsoghat a „nagyérdemű”. Milyen érdekes, hogy mindeközben a keresztény hitet szeretnék négy fal közé zárni, azt hazudva, hogy magánügy. Íme, a „nagy összezavaró” munkája ilyen gyorsan tetten érhető. Ami a legszemélyesebb magánügyed, és nem tartozna senki másra, azt magától értődő természetességgel megoszthatod, ami viszont a lényege szerint közügy, méghozzá a legszen-tebb közügy, hiszen az életünk múlik rajta, azt szeretnék a nyilvánosság elől elrejteni. A görögben az elrejteni ige a κρύπτω (krüptó), amely a kripta szavunkra emlékeztet. Kriptába az való, ami élettelen, ami halott. Jézusról viszont úgy tanúskodik János, hogy „benne élet volt” (Jn 1,4). Jézus ügye nem halott ügy, nem kriptába való. Őt ugyanis a sír mélye sem tudta magába zárni. A mi mandátumunk arra szól, hogy mindenkinek mondjuk el ezt az örömhírt, és személyválogatás nélkül hívogassuk az embereket Jézushoz, hiszen Önála van az örök élet beszéde (vö.: Jn 6,68).

Korunk egyik „vakító örülete” mindennek a relativizálása. Valamelyik televíziós vitaműsorban egy ismert megmondóember odáig ment e téren, hogy kijelentette:

„Nem szabad a normális kifejezést használni. Ha ugyanis így teszel, akkor saját normaképedet rákényszerítet a másokra”. E logika mentén haladva viszont előbb-utóbb odajutunk, hogy vagy mindenre azt mondjuk: normális, vagy semmire sem. Számunkra, keresztény emberek számára azonban létezik egy mértékadó norma (norma normans), amely a Szentírás szava, Isten örök ígéje. Ami ebből következik, normális, vagyis az egyedüli helyes norma szerinti. Ami ennek ellene mond, az helytelen, vagyis nem normális. **Aki tehát szeretne helyesen tájékozódni, és e kifordított világban is tudni, mi az igazság, a legjobban teszi, ha olvassa, hallgatja, izleli Isten szent ígétjét.** Luther így tanítja nekünk: „*Az egyháznak nincs más rendeltetése és dolga, mint Isten ígétének hirdetése. Ha nem ezt teszi, nem egyház, legfeljebb névleges. Nem az ige van az egyházért, hanem az egyház van az ígéért. Nem azért van ige, hogy az egyház megszólalhasson, hanem azért van egyház, hogy az ige megszólalhasson. Nem az egyház teremt ígét, hanem az ige teremt egyházat. Az egyház legbiztosabb ismertetője Isten ígéje. Ahol Isten ígétjét hirdetik és hallgatják, ott az egyház.*”

A terep nem könnyű. Jézus sem áltatta soha az övéit. Nem ringatta őket hamis illúzióba. Úgy küldte tanítványait a világba, mint juhokat a farkasok közé. (Vö.: Mt 10,16) Luther is mindig aggódott, ha üldözői nem voltak a nyomában. Ha zavartalanul végzed szolgálatod, meglehet, nem jó úton jársz. Reformátorunk szerint ugyanis „*ami Istentől való, annak keresztre kell feszülnie a világban.*” Mit jelent ez a hétköznapiakban? Azt, hogy miközben mindenki a vágyak megvalósításáról papol, mi inkább arra figyelmeztetjük magunkat és a ránk bízottakat, hogy a vágyak gyógyszere nem a kielégítésük, hanem a kioltásuk. Miközben minden reklám azt hirdeti, hogy valósítsd meg önmagad, mi az önmagunk megtagadásának és a keresztfelvételének krisztusi útján járunk, és másokat is erre hívunk. A „Mit együnk?” „Mit igyunk?” „Mivel ruházkodjunk?” kérdések körül forgó konzum-idiotizmus közepette arról tanúskodunk, hogy az élet, amelyet Urunk kínál, ennél sokkal több, szebb és teljesebb. A világot lassan meghódító és maga alá gyűrő „gender-ideológia” és mindenféle lobbik ellenére is ki kell tartanunk amellett, hogy a házasság, a család egy férfi, egy nő és gyermekeik szövetsége. Egy az embert egekig magasztató korszellem közepette sem engedünk Isten ígétének igazságából, miszerint mindnyájan bűnösök vagyunk, ezért segítségre, megváltásra szorulunk. E sokszínűséget és sokféleséget magasztaló világban sem mondunk le arról soha, hogy egyedül a Krisztus. A sort hosszasan lehetne folytatni...

Látva üldözőink hiányát itt az öreg kontinensen, csak két dolog lehetséges. Vagy az ördög alszik, amiről még a mondás is azt tartja, hogy lehetetlen („az ördög sosem alszik”), vagy mi felejtettük el tisztán és igazán hirdetni az örök evangéliumot. Nem tudom, ha ma térne vissza közénk a Krisztus, lenne-e egyáltalán olyan, akit készen találna. Vajon nem rendezkedtünk be túlságosan az evilági létre? Mintha magunk sem hinnénk már igazán, amit

hirdetünk, és amire keresztény reménységünk szól. Félek, nagyon igazak ránk Kosztolányi sorai: „*Nincs meg a kincs mire vágytam. A kincs, amiért porig égtem. Itthon vagyok itt e világban, s már nem vagyok otthon az égből.*” (Boldog, szomorú dal) Pedig Jézus azért jött közénk a földre, hogy mi újra otthonra leljünk az égből. Nem véletlenül biztatta a földi életükért aggódó tanítványait: „*Keressétek először Isten országát és annak igazságát...*” (Vö.: Mt 6,25–34) A jézusi életpálya-modell nem feltétlen kecséget földi sikerekkel (bár Urunk, ha akarja, ezt is megadhatja), de olyan csodás mennyei perspektívát nyit számunkra, amely semmihez nem fogható.

Egyházi berkekben gyakran szoktunk sopánkodni aktuális helyzetünkön. Nem tagadom, sokszor van is miért. Istennek azonban nem kesergő, megalkuvó emberekre, hanem bátor harcosokra van szüksége, ahogyan egyik énekünk is hirdeti: „*Ébredj, bizonyágtévő lélek! / A várfalakra örök álljanak! / Kik bátran szólnak, s harcra készek, / Ha éj borul le, vagy ha kél a nap...*” (EÉ 467/1) Jézus Urunk nem sopánkodásra és tespedésre, hanem tanúságtételre hívta el és küldte ki övéit. A bűnbocsánat és az örök élet evangéliumának mi vagyunk a tanúi. (Vö.: Lk 24,48) Más nem mondja el helyettünk. Péter apostol is arra biztat, hogy legyünk készek számot adni minden időben a bennünk élő reménységről. (1Pt 3,15) Pál pedig fiatal tanítványát inti egészen hasonló módon: „*Hirdesd az ígét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással.*” (2Tim 4,2) Hiszen akkor is igaz volt, és ma sincs másként: „*A teremtet világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését.*” (Róm 8,19)

Az „*elkötelező bizonyágtételre*” (Luther kifejezése ez is!) manapság nagyobb szükség van, mint valaha. „*Ez a bizonyágtétel pedig az, hogy Isten örök életet adott nekünk, és ez az élet az ő Fiában van.*” (1Jn 5,11) Jézust hirdetni a legnagyobb szolgálat, amit az embereknek tehetünk, hiszen **az ige a Lélek által Istennel köt össze minket.** Luther így fogalmaz: „**A Szentlélek nem szkeptikus. Szívünkbe nem sejtéseket és kétértelmű dolgokat ír, sziklaszilárd kijelentései bizonyosabbak az életnél és minden tapasztalatnál.**” Bár saját eszemmel és erőmmel valóban nem tudnék hinni, de a Szentlélek megvilágosít az evangélium által, és meggyőzi szívemet, hogy **Jézus a Krisztus, az Isten Fia.** Ez a hit megtart minden időben. Ezért énekelt így Mária magyar királyné: „*Csupán a hit olyan kincs, mit e gonosz had el nem ragad, ez megmarad...*” Luther pedig ekképp: „*Jer, kérjük Isten áldott Szentlelkét / Legfőképpen az igaz hitért! / Hogyha jó a végóra, mellénk álljon, / Hazatérésre készen találjon! / Szánj meg, Isten!*” (EÉ 323/1)

Weltler Gábor

Az előző számban a „Gyermeskereszttség mellett” című cikk téves szerző megjelöléssel jelent meg. Az írást valójában Kovács Viktor jegyzi. A szerzőtől e hibáért elnézést kérünk!

¹ Az elmúlt években több egyházi alkalmon is kellett előadást tartanom erről a témáról. E mostani írás ezeknek az előadásoknak szerkesztett, rövidített változata.

Visszatekintés az elmúlt 20 évre

Veszélyes vállalkozás és igen szubjektív. Ennyi idősen az ember már tapasztalatból tudja, hogy az idő sok mindent megszépít. Pusztán az okból is, hogy 20 évvel ezelőtt pontosan 20 évvel voltunk fiatalabbak. Erősebbek, rugalmasabbak, tettere készebbek, tele energiával, tele ötlettel, tele kritikával az idősebbek, az elavult gondolkodású idősök felé. Mindezekkel együtt tagadhatatlan, hogy a 20 évvel ezelőtti győri Öregtemplom eseményén viszonylag fiatal egyházmegyei felügyelőként jelen lenni felemelő érzés volt. A 2000-es általános tisztújítás egyébként is egyfajta – kicsit kései – egyházi rendszerváltásnak tűnt sokunknak. Kicsit késlekedőnek éreztük egyházunk mozgását a politikai változások után. Úgy éreztem akkor, hogy ez az esemény egy tiszta lappal való indulás esélye. Az elhangzott székfoglalókból is ez hallatszott ki:

„Nehéz évtizedek vannak mögöttünk. Mai nyomorúságaink, hiányaink nagyrészt tegnapi vétkeink keserű gyümölcsei. Ha csak a körülöttünk lévő világ hatásait látnánk meg, a valóság jelentős részét nem vennénk észre. Az életünk alakulásában, bajaiban kétségtele-nül tetten érhető sokat emlegetett világfolyamatok (szekularizáció, globalizáció, elvte-len liberalizmus) mellett nem feledkezhetünk el arról, hogy olyan - történelmi léptékkal mérve - közelmúltból jövünk, amikor végzetes fordulat történt egyházunk életében is. Az egyházellenes pártállami hatalom sikerrel tört ránk. Közöttünk partnereket is találva fél-reállította a törvényes egyházi vezetőket, lerombolta egyházunk évszázados rendjét és intézményeit, és a világi hatalmat is segítségül hívó és azt kiszolgáló sekélyes teológiával megroppantotta a hitvallásos lutheri teológia gerincét.” Ittész János püspök

„A talentumot, a lehetőséget megkaptuk a választó gyülekezeteken keresztül magától Istentől. Ezért neki, és csak neki kell hálásnak lennünk, őt, és csak őt kell szolgálnunk. Hozzá, és csak hozzá kell hűségesnek maradnunk. A feladat szép és megtisztelő, nem kevés és nem is könnyű, de teljesíthető. A magam részéről ezt a munkát szeretném az egyházi törvények által meghatározott keretek között, hűségesen végezni, igénybe véve minden – a dunántúli kerület ügyét fontosnak tartó és azért tenni akaró gyülekezeti tag, állami és egyházi vezető támogatását, és kérem Istent, hogy ehhez bölcsességet és erőt adjon. Bölcsességet, hogy tudjunk különbséget tenni jó és rossz között, erőt, hogy tenni is tudjunk érte vagy ellene.” Weltler János ker. felügyelő

De aztán kiderült, mozgó vonatra szálltunk fel, aminek nagyon nehéz a tempóján és főleg az irányán változtatni. 20 év távlatából is csak azt mondhatjuk, részsikereket értünk el. Bár dunántúli kerületünk szempontjából a megfogalmazott célok nem voltak irreálisak. Az önálló arculat, a dunántúli identitás megfogalmazása. Annak történelmi feltérképezése, közkinccsé tétele. A Dunántúli Harangszó megújítása. Mind-mind az igazi újjáéledést célozta, és meggyőződésem szerint azt is szolgálja.

1576-os évszám áll kerületi címerünkön. Az első szervezetté alakulás dátuma. 444 év és 20 év. Mindegyik a maga módján elgondolkodtató. Mit tettek eleink a 444 évben, és mit tehettem, tettem én az elmúlt 20 évben? Mit hagytak ránk, és mi marad utánunk? Bizonyos szempontból összehasonlíthatatlan. Egy szegény családból származó, ám hatalmas szervezőerővel megáldott püspök, vagy egy több ezer holdon gazdálkodó föld-birtokos mecénás felügyelő munkássága nehezen összevethető. Ugyanígy a gyászos évszázad, és modern korunk kommunista igájának lehullása is más feladatokat adott nekünk, dunántúli evangélikusoknak. Összehasonlíthatatlan, de mégis ugyanazt a feladatot rója ránk. Egyházunk Uráról való tanúskodást. Mint az úrvacsorai liturgia jól ismert mondata: „Menjete el és hirdessétek az Úr halálát és feltámadását! Tegyetek tanúbizonyságot szeretetéről!” Ami majd számonkérhető lesz, az erre kapott talentumokkal való elszámoltatás. Szeretett egyházkerületünk újjáalakulására is így tudjunk tekinteni, mint egy Istentől kapott lehetőségre. Akkor megtaláljuk a benne való szolgálat lehetőségét. Számomra nagy öröm, amikor akár kis gyülekezetek vezetőivel, vagy nagyobb közösség tagjaival találkozom, és mondandójukból kiérződik az egész egyházunkért, benne kerületünkért megfogalmazott aggodás és tenni akarás. Adja Isten, minél több testvérünk lássa meg ennek lehetőségét. Ő áldja meg Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerületünket, és benne mindannyiunk szolgálatát.

Mészáros Tamás

Mi változott?

Nem szívesen emlékezem arra a zsinati időszakra, amikor a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület újjászervezéséről folyt vita. Visszagondolva úgy látom, több érzélem s kevesebb megértés tette olykor sebzővé az üléseket – sőt az egyházi közéletet is. Nem szívesen emlékezem vissza arra a zsinati időszakra. Mert nem ilyenek ismerem az Egyházat, Krisztus testét.

Egyházszervezet kérdésében rendkívül fontos kérdés volt, hány egyházkerületben élje életét a Magyarországi Evangélikus Egyház. Egyfajta cezúrát láttunk abban, hogy létrejöhet ismét a pártállam által megszüntetett egyházkerület. Amiről Kapi Béla egykori püspök azt írta: „Rettenetes éjszakáim voltak... Napokon át mindig temettem. Mérhetetlen nagy koporsóba helyeztem dunántúli egyházkerületemet”, arról Ittész János püspök iktatásán azt vallhatta: feltámadt halottaiból! Nemcsak érzelmi és történelmi érv-ek szolgáltak létrejötté mellett, hanem szociológiai és jogtudományi érv-ek is. Hiszen a szabadabbá vált vallásgyakorlás meglevenítette a gyülekezeti életet, és a püspökök tennivalóját – sajnos, nemcsak ünnepi, hanem lelkipásztori feladatait is – gyarapította. Az egyházvezetés terén pedig a „tres faciunt collegium” (hármán alkotnak közösséget) elvét hangoztatta Boleratzky Lóránt kiváló egyházjogász.

S mindebben mintha a mennyei erők is vezettek volna, hiszen a zsákutcába jutott tárgyalások közepette Márkus Géza, a veszprémi egyházmegye küldötte, józan paraszti bölcsességgel nyitott új utat a végleges döntéshez, amelynek következtében 1997. február 23-án hozott határozatában zsinatunk megalkotta a három egyházkerületet, és 2000. szeptember 23-án beiktathattuk hivatalába Ittész János püspököt és Weltler János egyházkerületi felügyelőt. Szívesen emlékezem vissza Istennek erre a csodás, újjáteremtő munkájára!

Bencze András

Húsz év...

Egyházkerületünk újraindítása óta immár húsz év telt el. Két évtizednyi idő az ember életében számottevő szakasz, hiszen egy újszülöttből ennyi idő múltán gyakorlatilag felnőtt lesz, míg a szülei ezzel párhuzamosan az ifjúkorból átlépnek a középkorúak közé. A nagyszülők, akik unokáik születésekor kerültek a nyugdíjasok közé, jó esetben élnek még, de már nyolcvan felett járva egyre több bajjal, betegséggel küszködnek. Ugyanez a húsz évnyi idő a történelemben, így az egyháztörténetben is sokkal kisebb szelet. Egészen frissek még bennünk a reformáció indulásának 500 éves jubileuma kapcsán tartott felemelő programok, emlékezők és kiállítások. A reformáció eszméi hazánkba a Dunántúlon keresztül érkeztek meg, így természetes, hogy ennek legrégebbi nyomai, illetve az evangélikusság legmélyebb gyökerei is a mi térségünkben találhatók. Az egyházkerületünk címerében található évszám (1576) hazánk történelmében is jelentős dátum, ugyanis Szegedi Máté első püspökünk megválasztása Magyarországon az első nem római katolikus püspök

hivatalos szolgálatba lépésének eseménye volt. Győri püspöki székházunk bejáratának falán két hatalmas márványtábla lóg. Az egyiken a dunántúli püspökök, a másikon a patrónusok, illetve a kerületi felügyelők névsora olvasható a kezdetektől napjainkig. Ezek a táblák nagyon beszédesek. Nemcsakakerületevangélikusaiért munkálkodó vezetők neve és szolgálati ideje olvasható rajtuk, hanem az is szembetűnik, hogy az évszámok sora itt-ott, hosszabb-rövidebb időre megszakad, jelezve azokat az időszakokat, amikor a kerületnek valamiért nem volt püspöke. Ezekre a megszakadásokra azért is érdemes figyelni, mert nehéz történelmünk legmélyebb kríziseit jelzik ezek a „lyukak”. A négy szűnet közül az első a hazai reformált közösségen belüli belső szakadáshoz kapcsolódik (1595-1612), a második a gyászevtized üldöztetéseire és a legdurvább ellenreformációhoz (1681-1742), a harmadik az 1848-49-es szabadságharchoz (1849-1860), a negyedik pedig a kommunista diktatúrához (1952-2000). Kerületünk húsz évvel ezelőtti újraindulása nem egy egyszerű szervezeti változtatást jelentett számunkra, hanem egy nehéz korszak lezárulását és új lehetőségek kinyílását. Az egyháznak nyilván nem a szervezeti berendezkedés a

lényege, ezért nem is lenne helyénvaló a húsz évvel ezelőtti változásnak ezt az elemét túlhangsúlyozni, viszont ennek mégis fontos üzenete van. Tudjuk, hogy Isten a nehéz időkben is hordozza az övéit. Sőt, sok olyan tapasztalatunk is van, hogy a krízisekben még közelebb is érezhetjük magunkhoz segítségét, áldásait és erőt adó közelségét. De az is tény, hogy a nagy ellenszél sokakat elsodor, és nem tud benne mindenki megállni. A történelem Ura megadta nekünk, hogy békében és szabadságban élhetünk, és szabadon gyakorolhatjuk a hitünket. Élünk vele bölcsen!

Húsz év a történelemben ugyan nem nagy idő, a mi életünkben viszont egy meghatározó szakasz. Persze az időnél is fontosabb, hogy mi történik benne. Bár a különböző életszakaszokban mások a szükségleteink, a céljaink és az örömeink, viszont egész életünk valamennyi húszéves szakaszában vágyunk arra, hogy érezzük szeretteink közelségét.

Az egyház küldetése, hogy Isten szeretetének jó hírét hirdesse. Ez a jó hír azonban forrás is. Szeretet-, erő- és reménységforrás. Gyermekeknek, ifjaknak, középkorúaknak és időseknek, mindannyiunknak. Élünk vele bölcsen!

Szemerei János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Dunántúli kerület újjászületése

„Hosszas, olykor szenvedélyes és személyeskedő vita és sokak hozzászólása után a zsinat 2000-es bevezetéssel negyven igen és tizenkilenc nem (összesen ötvenkilenc) szavazattal megszavazta a négyszintes és háromkerületes egyházszervezeti modellt. Ezzel a lépéssel egyházunk kimozdult a régi rákényszerített keretből, és lehetőséget kapott, hogy új útra induljon.”

A fenti idézett bekezdést találtam a kerületünk történetéről szóló könyvben. Többször visszacsengett a zsinati tagok beszámolójából ez a fenti hangulat és szinte mindenki kiemelte azt, hogy Márkus Géza zsinati tag, somlóvecsei gondnok hozzászólása fordította meg az addig bizonytalankodók szívét. Szerencsésnek mondhatom magam, hogy ismerhettem Őt, a helyiek és az egyházmegye evangélikussága előtt is tekintéllyel bíró, nagy termetű, erős hangjáról és az őseinkben gyökerező tántoríthatatlan hitéről ismert férfit. Sajnáltnám, ha feledésbe merülne bátor kiállása és lélekkel megtöltött mondanivalója.

Számomra izgalmas volt a kerületünk székhelyének kiválasztása is. Mivel Győrött, a belvárosban születtem, szinte minden házat ismertem, hónapokig kerestem, hogy melyik épület vagy telek lehet alkalmas a székházunk megépítésére. Végül a rossz állapotú egyemeletes Bajcsy-Zs. Endre u. 26. szám mellett tettem le a voksom. Megkerestem az akkori polgármestert azzal a felvetéssel, hogy Győrnek előnyt jelent-e a régióközpont cím elnyerése vetélkedésben egy püspöki székhely jelenléte? Természetesen igen volt a válasz. Azt csak később tudtam meg, hogy a szóbeli kérésre a következő városi közgyűlésen ellenszavazat nélkül elfogadták a javaslatot, sőt ha jól emlékszem, még 20 millió ft-tal megtoldották támogatásként az ingatlanátadás szerződését annak érdekében, hogy az épület mielőbb elkészülhessen. Az épület elkészítését naponta figyelemmel követhettem, amiért szintén hálás vagyok az Istennek.

Szabó György

Emlékeim a rendszerváltást követő első zsinati időszakról

1989. október 23-án kiáltotta ki Szűrös Mátyás ideiglenes köztársasági elnök a Magyar Köztársaságot. A megváltozott államforma annak a munkának és küzdelemnek az eredménye, amelyet az ún. „rendszerváltó” erők folytattak 1985 (monori erdei találkozó) és 1987 (lakiteleki találkozó) óta. Mint gyakorló jogász, kötelességemnek éreztem a közéletben való részvételt, és az egyházunk újjáépítésében való munkálkodást is.

1991. január elsejével Göncz Árpád köztársasági elnök Antall József miniszterelnök javaslatára három megye (Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom, és Vas) köztársasági megbízottjának nevezett ki határozott - öt éves – időtartamra.

Az ország közigazgatását ebben az időszakban egy országgyűlési határozat nyolc régióra osztotta, melyeket két vagy három megye alkotott.

Jogállásunk és a regionális illetékességi terület is előzmények nélküli volt a magyar jogban.

1991-ben egyházmegyénk bizalmából és javaslatára tagja lehettem a rendszerváltás utáni első zsinatunknak. Megyéinkből a zsinat tagjai voltak még dr. Molnár Livia jogász, valamint Jankovits Béla és Kiss Miklós lelkészek.

Dr. Molnár Líviával természetesen jogi természetű feladatokat vállaltunk a különböző munkacsoportokban (pl. „struktúra bi-

zottság”), és képviseltük természetesen egyházmegyénket is. Az egyházi és világi munkában sok hasonlóság is adódott. A korábbi állampárti rendszert nem csak a közigazgatásban, hanem az egyházi szervezet vonatkozásában is meg kellett változtatni. Egyházunkat a rendszerváltás előtt két kerület – az északi és déli – alkotta, mindkettő budapesti székhellyel.

Mindkét szervezetben felmerült a decentralizáció és a szubszidiaritás igénye, mivel a zsinat meghatározó többsége tényleges és valódi egyházi önkormányzatiságban gondolkodott.

A hatalmas jogalkotó munkának ezért egyik legfontosabb része volt az egyház szervezeti rendszerének kialakítása.

A kerületek dolgában például két álláspont került előtérbe, a változatlanságot akarók két egyházkerületben, míg a kíváncsok megoldást. Végül a ciklus végére a zsinati többség a háromkerületes modellt választotta, létrehozva ezzel kerületünket, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerületet, Győr székhellyel.

Ezzel szeretett szülővárosom püspöki székhely lett.

A kerületek működése pedig - meggyőződésem szerint – beváltotta a háromkerületes szervezetet létrehozó zsinati tagok várakozásait.

Dr. Horváth József
nyugdíjas ügyvéd, kerületi ügyész

20 éves a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Varga Tamás lelkészünk mint az újság szerkesztőbizottságának tagja, azt kérte tőlem, hogy írjak arról, hogyan emlékszem vissza a kerület megalakulására és az azt megelőző időszakra. 1995 szeptemberében pótválasztáson kerültem be a Győr-Sopron Egyházmegyei Presbitériumba, valamint zsinati póttag lettem. Rendszeresen részt vettem a zsinati munkában, mert ha valaki időben jelezte, hogy most nem tud részt venni, akkor a póttagot hívták be. A zsinaton kb. 1997-ben hangzott el az, hogy vissza kellene állítani az 1952-ben hatalmi szóval megszüntetett dunántúli kerületet, és egy majdnem vízszintes vonallal az országot kettévágva északi és déli kerületté alakították. Ezzel elérték, hogy Nyíregyháza és Szombathely ugyanazon kerülethez, az északihoz tartozott, Orosháza és Nagykanizsa pedig a déli kerülethez. Mind a kettő püspöki hivatal Budapesten volt. A harmadik egyházkerület visszaállítását a javaslat elhangzásakor nagy többséggel szavazta meg a zsinat. Az új kerület elnevezése talán a negyedik próbálkozásra sikerült. Az érintett eh. megyék, amelyek az új kerülethez tartoztak, azok többsége a Dunántúli nevet szerették volna, a többiek a másik két kerülethez hasonlóan az égtáj szerint Nyugati kerületet javasoltak. Egyik zsinati alkalommal az erre a napirendi pontra szánt idő duplájánál a levezető elnök felfüggesztette a további hozzászólást, mert sorozatos ismétlés volt a két tábor közti érvelés. A következő zsinati összejövetelen emlékeim szerint a Somogy-Zalai eh. megye képviselői javasolták a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnevezést, amit a többség elfogadott. 2000-ben, a második egyházkerületi presbitériumi gyűlésen volt még egy javaslat a névváltoztatásról /Most már jogunk van megváltoztatni a nevünket, tegyük meg!/ Hozzászólásomban elmondtam, hogy ez csupán csak pénzkidobás lenne, már kész a zászló, a pecsétek és a fejléces géppapírok is, örülünk, hogy végre van nevünk. Deme Dávid lelkészi jegyzőt és engem, Böjtös József nem lelkészi jegyzőt nem zavar, hogy ilyen hosszú a kerület neve.

Ittész János püspök úr a hozzászólásommal egyetértve azt javasolta, hogy a kerület nevével ne foglalkozzunk a továbbiakban, van sokkal fontosabb feladatunk is. A többség a javaslatot elfogadta. 2000-ben a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke Ittész János, addigi községi lelkész lett. Püspökhelyettes Smidéliusz Zoltán, gyékényesi lelkész. Felügyelő dr. Weltler János, veszprémi felügyelő. Másodfelügyelő Sztaruhár András, bokodi gyülekezeti munkatárs. Ügyész dr. Hidas János, Kaposvárról. Lelkeszi jegyző Deme Dávid, nagykanizsai lelkész. Nem lelkészi jegyző Böjtös József, szilsárhány-sopronnémeti felügyelő. Püspök úr módszere nekem nagyon szimpatikus volt. A javasolt ügyek, feladatok többségét támogatta és a javaslatot tevőt ajánlotta a bizottság élére felelősnek, akinek meghatározott időben beszámolási kötelessége volt. Így elérte azt, hogy csak olyan ügygel foglalkozhattunk, amely valakinek fontos volt. A kerület presbitériuma jól végezte dolgát, mert kevés személyi változtatással a második ciklusra is bizalmat szavaztak a tisztségviselőknek. Dr. Weltler János betegsége miatt nem tudta vállalni a felügyelőséget. Felügyelő Szabó György, másodfelügyelő Kissné Kárász Rózsa, ügyész Tölle Zoltán lett. Ittész János a második ciklusban elérte a nyugdíjkorhatárt. Törvényeink lehetővé teszik a plusz két év továbbdolgozást. Bizalmi szavazást kért, és a ciklus végéig ő maradt a Nyugati (Dunántúli) kerület püspöke.

Böjtös József

Zsinatunkra emlékezve

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Zsinatáról nehéz elfogulatlan módon véleményt megfogalmazni. Ha csak nem tekintjük objektivitásnak azt a törekvést, hogy minden zsinati tag igyekszik megfelelni az őt küldő egyházkerületi szint, intézmény képviselőének. A szubjektivitás ekkor is megjelenik, mert egyazon célnak mindnyájan másképp tudunk megfelelni. Ezt figyelembe véve soraimmal nem ítélni akarok, hanem egyéni látásmódomból adódóan emlékeimből igyekszem feleleveníteni néhány említésre méltót.

Négy hatéves cikluson át voltam zsinati tag. Az 1991-ben indulón (1991.02.23.) egyházmegyém képviselőjében, majd a rövid zsinatot kihagyva, egyházkerületi megbízással 2001-től mint zsinati jegyző 2018-ig lehettem jelen a VIII., IX. és a X. zsinaton.

Az 1991-ben indult zsinatot többen többféleképpen értékelték. Kívülről nézve sokan sikeresnek ítélték, mi – zsinati tagok – belülről sok mindent másképp láttunk. Azon elképzelés, hogy elég egy kerettörvényt alkotnunk, ami minden időben megállja a helyét, nem valósult meg. Részletes szabályozás irányába mentünk el, aminek minden negatívumát mind a mai napig érzékeljük. Emlékszem, a Deák téri ünnepélyes záróülésen (1997.06.21.) *dr. Andorka Rudolf* összegzésében elhangzott: „*Számítanunk kell arra, hogy a megszületett törvényeket változtatni kell*”. Lelkeszi elnökünk – *dr. Reuss András* – záróbeszédében megfogalmazta:

„*Nem tudtuk, mire vállalkozunk*”, majd Dániel imádságából idézett: „*Tied, Uram, az igazság, mienk pedig orcánk pirulása*” (Dán 9,7). Erről a zsinatról az 1998-as Evangélikus Naptárban megjelent egy rövid, ironikus hangvételű visszaemlékezésem. Ebben is jeleztem, hogy – talán a Káldy-korszak utóhatásaként – több olyan előterjesztés volt, ami a püspök(ök) hatáskörének szűkítésére vonatkozott. Idézttem, hogy volt, aki ez ellen úgy szólalt föl: „... *mi azt szeretnénk, ha szépen repül-nének püspökeink, ne nyírbáljuk a szárnyaikat!*” Az ilyen jellegű szabályozáson is később változtatni kellett. Írásomban úgy fogalmaztam: „keményen harcoltunk a diktatúra törvényei ellen (hogy megszülessen a törvény diktatúrája?)”. Mindennek ellenére történelmi időknek lehettem tanúja, megismerhettem egyházunk akkor élő nagyjait, nagyon sok baráttra tettem szert. A '90-es években országos presbiter is voltam, és '94-től 2006-ig egyházmegyei felügyelőként részt vettem számos egyházi rendezvényen, amelyek bővítették eligazodásomat egyházi életünkben.

A VIII. zsinattól kezdve tudatosan vállaltam jegyzői feladatkört a bizottsági munka helyett. Somogyból felutazni Budapestre csak autóval tudtam, ami nehézkes (parkolás) és fárasztó volt, de a jegyzőkönyv elkészítését otthoni munkával elvégezhettem. Az ülésszakokról hangfelvétel készült, aminek leirata a NAPLÓ. Ez – és a helyszínen készült feljegyzések – alapján készült a jegyzőkönyv. Kezdetben magnókazettákra vette fel egy technikus az elhangzottakat, ami nem mindig volt sikeres. Ha egy kazettát többször is megfordított, félórás felvétel törlődött. Ilyenkor csak a helyszínen jegyzeteltekből tudtam dolgozni. Ennek a feladatnak az is az egyik előnye (nyűgje?) volt, hogy az egész ülésszakot végig kellett olvasnom (az előterjesztésekkel együtt). Ezzel duplán végigélhettem a zsinati üléseket.

A zsinat a MEE legszélesebb körű döntéshozó, törvényhozó testülete. Ma már feladatainak legnagyobb részét az országos közgyűlési döntések adják. Feladatai között a második helyen szerepel: „jóváhagyja az evangélikus istentiszteletek liturgikus rendjét (röv.)”. 24 év alatt ezzel kapcsolatos előterjesztéssel nem találkozhattunk.

Zsinati tagként – mint Somogy-Zalai egyházmegyei evangélikus – a szórvány evangélikusságot igyekeztem képviselni. Megdöbbenő, hogy milyen sokan nem érzékelik az ebből adódó feladatokat, problémákat. Véleményem szerint sok olyan szabályozás született, amelyknél senki nem gondolta végig, hogyan működik majd ez a valóságban. Sok, kötelező előírásnál hiányzik a szankcionálás a be nem tartás esetére. A lelkészek fizetését szabályzó LÉM bevallottan életképtelen (állami kiegészítés nélkül nem működik). A jogi személyiséggel rendelkező leányegyházközségeknél most készülnek törölni ezt a jogviszonyt úgy, hogy ebből előny nincs, a hátrányokat lehetne sorolni.

A zsinati munkával kapcsolatban vannak tehát hiányérzeteim (sokunknál megvan ez az érzés), de jóval nagyobb a hála, hogy ennyi éven át részese lehettem egyházunk e téren kifejtett munkájának. Mind a jegyzőkönyvírás, mind a megismert zsinati tagokkal való találkozás azóta is hiányzik. Végzett szolgálatomért több elismerést is kaptam, amiért ezúton is köszönetet mondok. Zsinati tagságra való újbóli jelölésemet életkorom miatt (elmúltam 70 éves) nem fogadtam el. Egyházmegyei szerepvállalásaimról is lemondva ma már csak egyszerű leánygyülekezeti presbiterként fogalmaztam meg gondolataimat.

Erős vár a mi Istenünk!

Nagybocskai Tamás
Fotó: Horváth-Bolla Zsuzsanna

Hálaadásotok legyen egyre bőségebb!

Húsz évvel ezelőtt a siófoki és kötcsi gyülekezetben szolgáltunk feleségemmel, amikor engem ért az a megtisztelő felkérés, hogy az újrainduló Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület missziói lelkészi megbízását vállaltam el. Akkor még nem sejtettem, hogy meglehetősen rövid lesz ez a megbízás. Mert másfél évvel az indulás után a stafétabotot át kellett adnom, ugyanis Siófokról Pécsre kerültünk, így a Déli Egyházkerületben folytattuk tovább szolgálatunkat. Különös érzés, hogy ezt a pár soros visszaemlékezést most úgy írom, hogy a közelmúltban újra engem bízott meg a kerület presbitériuma – mint ismét a Dunántúlon szolgáló lelkészt - a kerületi missziói lelkészi feladatok végzésével.

Két missziói napot és egy lelkész evangélizációt szerveztünk ez alatt a másfél év alatt. Mindkét missziói nap Pápán volt, ami jó helyszínek bizonyult, nemcsak azért, mert a város a kerület minden egyházmegyéjéből viszonylag jól elérhető, hanem azért is szép emlék nekem, mert valóban sokan mozdultak meg az alkalmakra.

Számomra minden ilyen programnál a legtöbbet maga a közös készülés jelenti. Jó volt együtt lenni már az előző este a helyszínen a szervező csapattal, átnézni a másnapi feladatokat, és közös imádsággal készülni a találkozásra. Az egyik

missziói nap témája és annak alapigéje különösen is megmaradt bennem, azóta is sokszor gondolkodom rá úgy, mint amiben tulajdonképpen az egész Istennel való kapcsolatunk lényege tetten érhető: *Gyökerezetek meg és épüljete fel őbenne, erősödjete meg a hit által, amint tanultátok, és hálaadásotok legyen egyre bőségebb.* (Kol 2, 7)

Így adhatunk hálát kerületünk elmúlt húsz évéért. Urunk tanított bennünket örömek és nehézségek, kihívások és különböző feladatok között, s hiszem, hogy jelenlétével, áldásával kísér ígérete szerint ezután is.

Baranyay Csaba

Üdvözítsd népedet

„Üdvözítsd népedet, Uram, és áldd meg örökségedet, légy pásztora, és gondozd örökké!” (Zsolt 28,9)

Akárhol is jövök hazafelé, közelről vagy távolról, vonaton vagy autóval, szemem mindig a horizontot pásztázza. És amikor feltűnik a Ság vulkánkúpja, tudom, hazaérkeztem: Istennek legyen hála!

Amikor Celldömölkön az evangélikus templom mellett viszem el utam (és mindig arra viszem), nem tudok nem feltekinteni az egykori mocsár helyén épült fenséges artikuláris „erős várra”: keresztségem, konfirmációm, ifjúkori kántorságom helyére, és hálával telik meg a szívem. Hitvalló őseimért, akiket kereszttel

hozzám is eljutott Isten szeretetének jó híre. Hála ifjúkorom lelkészéért, Józsa Mártonért, aki Isten elhívó szavát közvetítette nekem.

Az Északi Egyházkerület püspöke, Nagy Gyula püspök úr szentelt lelkésszé 1986 júniusában a Budavárban. Még azon a nyáron, a vönöcki templom 200. évfordulóján bocsátott ki a lelkészi szolgálatba, és bízott ránk megboldogult férjemmel együtt 3 kemenesaljai gyülekezetet.

Egyházunk zsinatának tagja voltam éppen az ezredfordulón, amikor a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület megalakulásáról a döntés született: jó döntés! Emlékeimből fényesen emelkedik ki a 20 évvel ezelőtti ünnepi alakuló istentisztelet a győri Öregtemplomban, amely beiktatta az egyházkerület első tisztségviselőit. Amikor felidézem azt a napot, megint csak azt érzem: hazaérkeztem.

Hálás vagyok az Istennek, hogy lelkészi szolgálatom második felét ebben a kötelékben, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületben tölthetem. Ott, ahol összeköt minket az évszázados közös múlt, és ahol a Jó Pásztor nyájában együtt imádkozhatjuk a jövőért: „Üdvözítsd népedet, Uram, és áldd meg örökségedet, légy pásztora, és gondozd örökké!”

Voelkerné Kovács Márta

Húsz éve született újjá a Dunántúli Egyházkerület

Személyes emlékezés az indulás éveire

Egyháztörténelmi idöket éltünk meg akkoriban. Bár a zsinati döntés - 1997. február 23-án Márkus Géza somlóvecsei zsinati tag javaslatára született meg -, amely egy hosszú és méltatlan időszakot zárt le, és amely a status quót végtelenségig megtartani akaró zsinati képviselőkkel szemben hozta meg a dunántúli egyházkerület megszervezéséről szóló szavazatát, mégis hozzánk, a gyülekezetbe, nem kellő súllyal érkezett meg ennek a híre. Akkor még tehát nem tudtuk, hogy olyan rendkívüli esemény történt, amely egész egyházunk életét érinti és meghatározza. Akkor még azt sem tudtuk, hogy éppen ez a döntés vet véget az egyházban annak az áporodott légkörnek, amelyet a hatalmi fölényeskedés, a kontraszelekció, a 'ne szólj szám, nem fáj fejem' magatartása, a helyezkedések és ehhez hasonlók jellemeztek.

A mi korosztályunk már semmi emléket nem őrizhetett az egykori dunántúli egyházkerületről, így arról a gazdag teológiai munkáról, tevékenységről sem, amelyet az egyházkerület végzett. Nekünk pedig, akik eredetileg a Déli Egyházkerületből indultunk, s az Északiban szolgáltunk, a dunántúli identitás sem jelentett semmit.

Csak akkor kezdtük megérteni, hogy nagy dolgok történnek velünk, amikor az egyházmegyében, mi, lelkészek azért gyűltünk össze, hogy püspököt és felügyelőt jelöljünk a Dunántúli Egyházkerület élére. Püspöknek nagyon sok lelkész neve merült fel. Végül, hosszas beszélgetés után két név maradt. A felügyelői tisztségre azonban nem volt javaslat. Ekkor mi, veszprémi aktív és nyugdíjas lelkészek javasoltuk Weltler Jánost. Nagy volt az örömünk, amikor az egyházkerület gyülekezetei őt választották meg felügyelőnek, Ittész Jánost pedig a kerület püspökének. Ők kapták tehát azt a feladatot, hogy megszervezzék a kerületet, és újra olyan gazdag élettel töltsék meg, mint azelőtt volt.

A püspök- és felügyelőiktatás istentisztelete gyönyörűséges volt. A négyórás szertartás dugig tele templomban, rengeteg lelkész jelenlétében zajlott. A püspöki székfoglaló első mondatai döbbenetesen hangzottak: „*Rettenetes éjszakáim voltak! Álmatlanul, nyitott szemmel meredtem az éjszakai sötétségbe! – Temettem!*” Az új püspök az egykori Dunántúli Egyházkerület temetését átélő Kapi Béla püspök szavait idézte. Megértettük, micsoda erőszak állt egykor a kerület megszüntetésének hátterében, és milyen nagy vágy volt a már idősebb dunántúli testvérek szívében arra, hogy megéljék a kerület újjászületését.

Az ünnepi istentisztelet után hamarosan megindult az élet is az új kerületben. Az egykori kerületi újság, a Harangszó, amely anno a kerülettel együtt megszűnt, és amelyet Weltler Sándor lelkész a soproni gyülekezetben Dunántúli Harangszó címen újraindított, ismét a kerület gondozásába került. Az újság a tájékoztatás mellett a lutheránus-evangélikus identitás formálását is szolgálta: hosszú sorozatban ismertette egyházunk tanítását és a keresztyén etika legfontosabb kérdéseit. Az újság azóta is végzi tájékoztató, tanító szolgálatát.

Teológiai pályázatok kerültek kiírásra, melyekben mind a lutheri teológiai örökség lényeges kérdései kerültek terítékre. A jól sikerült pályázatokat a kerület könyv formájában is kiadta. A pályázatok eredményhirdetése a kerületi napokon történt, amelyeken tulajdonképpen a kerület születésnapját ünnepeltük a zsinati döntéshez kötött időpontban.

Maradt azonban valami, ami a mai napig mutatja az egykori egyház és zsinat áporodott légkörét: egyházkerületünk neve. Vajon miért is lett „Nyugati”? Csak azért, mert egykor a Déli és Északi Egyházkerületek vezetőségei jogfolytonosak akartak maradni, (pedig mindkét kerület és a nevük is az egyházellenes kommunista hatalom ránk erőszakolt kényszerűségét tükrözte, ami nem szolgálta az egyház javát), és ha már van Déli és Északi Egyházkerület, akkor ahhoz a Nyugati illik leginkább. Milyen szép lenne, ha ettől a Nyugati névtől egyszer végre megszabadulhatnánk, és maradna – zárójel nélkül – a Dunántúli Egyházkerület. Az az Úristen, aki munkálta kerületünk újraindulását, aki egykor még Kapi Béla szívében elrejtette a feltámadás reményét, aki kiválasztott embereket, hogy a kerület elnöksége és egyéb tisztségviselői legyenek, aki munkásokat állított aratásába, megadhatja még ezt is nekünk.

Azért, hogy egyházkerületünk újraindulhatott, Övé a hála, a dicséret és a dicsőség most és mindörökké.

Isó Dorottya, Isó Zoltán

Akik már előrementek

Ebben az esztendőben már eddig is többször felidéződtek bennem a húsz évvel ezelőtti események. Pl. a választási eljáráshoz tartozó bemutatkozások alkalmai, a püspökválasztás – számomra megrázó – eredményének kihirdetése (május 10.), a szeretett kőszegi gyülekezettől való megható búcsúzás, a körülmények miatt sajátosan bonyolult költözésünk, győri gyülekezeti lelkesi beiktatásom, s mindezen túl a kerületi elnökség szeptember 23-ára tervezett beiktatásának előkészítése, a püspöki székhely irásának nagyon nehéz, de szép feladata, és így tovább... S mindehhez még ott volt az országos irodával és a másik két kerület hivatalban lévő vezetőivel való közelebbi egyeztetések sora. Nem csak szívet melengető emlékeket őrzök róluk... De most félre ezekkel! Hiszen felelős szerkesztőnk írásra felkérő levele világosan kijelöli feladatokat, és egyúttal határok közé is rekeszti meg-meglóduló emlékező gondolataimat. Ezt írta: „*Arra kérlek, hogy azokról [...] emlékezzél meg, akik már nincsenek közöttünk! Rád bízom a névsort! (A még élők jelentős része a megyei oldalakon megszólal!)*”

Húsz esztendő már elég hosszú idő ahhoz, hogy megfakuljon az emlékezet. Pedig ami ma már magától értődőnek, természetesnek tűnik egyházkerületünk népe számára, nem is beszélve fiataljainkról, sőt fiatal lelkesítetteiről, azt sokan csodaként éltük meg akkor. E csoda születésében az Úristen eszközként felhasználta kicsiny somlóvecsei leánygyülekezetünk elkötelezett, agilis gondnokát, Márkus Géza testvérünket is. Ezekkel a sorokkal először rá emlékezem. Hogyan is történt? 2011. február 26-án, aktív szolgálati időm utolsó egyházkerületi napján, amelyet Pápán tartottunk (és amelyen az új püspökjelöltek is fórumot tartottak), így idéztem fel a történeteket: „Egyházkerületünk számára feledhetetlenül emlékeztető nap 1997. február 22. Már majdnem minden lezártnak – azaz a mi szempontunkból elveszettnek – tűnt, amikor Márkus Géza, a

Veszprémi Evangélikus Egyházmegye zsinati küldötte szólásra emelkedett. És azután a zsinat, az időnként méltatlan küzdelmek után és ellenére, meghozta döntését az 1952-ben pártállami szándékok és belső kollaboráns erők együttes manipulációjával szétzilált egyházi struktúra egyfajta rehabilitációjáról: 2000-ben újraindulhat Dunántúli (Nyugati) Evangélikus Egyházkerület néven a régi-új egyházkerület élete.” Korábban nem ismertem személyesen Géza bátyánkat, bár egyháztörténeti jelentőségű felszólalásáról természetesen hallottam. Később milyen hívó testvért, felelősen gondolkodó egyházkerületi közgyűlési tagot ismertem meg benne. Evangélikus egyházunk iránti forró szeretetről tanúságot tévő megszólalásai – bár inkább vallomásoknak lehetne ezeket nevezni – bizonyára sokak számára emlékeztetők. Persze az is lehetséges, hogy nem volt mindenki számára ilyen egyértelműen pozitív élmény Márkus Gézával találkozni, határozott szavait, időnként kritikus megjegyzéseit hallgatni. Az erős egyéniségű emberekről gyakran megoszlanak a vélemények. Én hálás voltam Márkus Géza nyíltságáért, észrevételeiért. Ezért nagy öröm volt számomra, hogy a kerületi elnökség nevében egyik egyházkerületi napunkon – köszönetünk és megbecsülésünk jeleként – átadhattam neki az egyházkerületi emlékérmét. Így is ki akartuk fejteni azt a meggyőződésünket, hogy Márkus Géza testvérünk szolgálata páratlanul fontos és nélkülözhetetlen volt ahhoz, hogy sokak reménysége valóra válhasson, és megszülethessen a harmadik egyházkerület. Ezért kellett most elsőként az ő alakját felidézni. 2011 augusztusában hunyt el.

Az Evangélikus Élet 2000. június 4-i száma interjút közölt a megválasztott püspökkel és egyházkerületi felügyelővel. Menyes Gyula megbízott szerkesztő volt a kérdező. Az interneten, egyházunk honlapján a Magyar Evangélikus Digitális Tárból „feltekinthető” a régi híradások, interjúk.

A kérdező szerkesztő arra is kíváncsi volt, hogy milyen elképzeléseim vannak megválasztott felügyelőtársammal kapcsolatban. Válaszomban a következőt is mondtam: „A gyülekezetek megrendítően nagy bizalmával egyházkerületi felügyelővé választott dr. Weltler János testvéremet már teológuskorom óta ismerem. Nem most kellett megismerkednünk. A közös szolgálatban felfrissülő és új távlatokat kapó kapcsolatunk elé jó reménységgel nézek. Örömmel és egyetértéssel hallottam eddigi megnyilatkozásait is. Négyszemközt beszélgetéseink során pedig azt az örömteli felfedezést tehettem, hogy már van kapcsolatunk a közös hitben, a közös elhívás kötelezésében és abban a reménységben, hogy *fáradásunk nem lesz hiábavaló az Urban.* (1Kor 15,58c)” Hogy közös szolgálatunk nem volt-e hiábavaló, az Úr ítéli meg. Szívem mélyén él a reménység, hogy ez az ítélet irgalmas lesz.

Az évek folyamán azonban rá kellett döbbernem, hogy – enyhén szólva – nem volt egészen pontos, amit akkor az interjúban mondtam, ti. hogy „Weltler Jánost teológuskorom óta ismerem.” Az igaz, hogy annak idején többször is találkoztunk. Tudtam, hogy gyógyszerésznek készül, néhány alkalommal nagybátyjánál, Weltler Jenő bácsinál, a Lutheránia híres karnagyánál is összefutottunk. Testvérétől, Sándortól is, aki teológustársam volt, hallottam olykor Jánosékról. Mindez igaz, de 2000-től kezdődően újra és újra rá kellett jönnöm, hogy mégsem ismertem őt korábban igazán. S ezek az új felfedezések majdnem mindig örömet szereztek, közös munkánkban erősítettek, sajátos püspöki feladataim végzésében bátorítottak, támogattak. Akkor is, amikor kényesebb kérdésekben kellett közös nevezőre jutnunk – magyarul: vitánk volt –, rendszerint be kellett látnom, jobb, ha rá hallgatok. Országos testületek ülésein is számos tapasztalatot szerezhettem erről.

Abban kezdettől fogva teljes egyetértés volt közöttünk, hogy az Úristentől ránk bízott gyülekezeteknek, új egyházkerületünknek égetően szüksége van közösséget építő, a gyülekezeteket, egyházmegyéket összegyűjtő alkalomokra, amolyan „identitáserősítő” talál-

kozásokra. Azt sejtettük, hogy ezt a tervet könnyebb volt kigondolni, mint megvalósítani. Szó sincs arról, hogy titkolózni akarnék, ha erről most nem mondom többet. Nincs kétségem afelől, hogy külön emlékeztető nélkül is tudják sokan, mire gondolok.

Nagy öröm volt számomra, hogy elnöktársam egyetértett velem abban, hogy ezt az építkezést a lelkeseknél kell kezdeni. Így már a 2001-es kerületi programba belekerülhetett az első egyházkerületi lelkeszevangélizációról szóló híradás. Ahogy manapság mondani szokták, János innovatív volt a kerületi programok tervezésében. Ő volt az „ötletgazdája” a legtöbb hittestvérünket megszólító, gyülekezeteket megmozdító alkalmainknak – az egyházkerületi napnak és a kerületi kórustalálkozónak – is. Jó érzéssel javasolta, hogy minden esztendőben a február 22-ét követő szombat legyen AZ EGYHÁZKERÜLET NAPJA. Így is történt, hamarosan már *hagyományos* egyházkerületi napunkról beszélhettünk, amelyen mindig felidézünk a nevezetes napot. Esztendőről esztendőre – változó helyszíneken – ünnepelt egyházkerületünk. Az új hagyomány részévé vált, hogy ezen a napon szokott lenni az évente meghirdetett teológiai tudományos pályázat eredményhirdetése és a győztes pályamű szerzőjének előadása. Az EGYHÁZKERÜLETI KÓRUSTALÁLKOZÓ is fontos eseménnyé nőtte ki magát. Abban a reménységben vagyok, hogy több gyülekezetünkben is jó impulzusokat adott az énekkari munkához az évenkénti találkozás.

Elkerülhetetlen, hogy ne szóljak *közös futásunk* célegyeneséről is. Ehhez azonban azt is be kell vallanom, hogy csak beiktatásunk után tudtam meg róla, tőle a *teljes igazságot*. S csak akkor értettem meg, valójában mire utalt a választás előtti bemutatkozásának ez a mondata: „Hiszem és vallom, hogy Isten mindenkit, még engem is alkalmassá tud tenni a szolgálatra. Tud erőt adni a munkához, és bölcsességet a helyes döntések meghozatalához.” Az a bizonyos teljes igazság az volt, hogy már akkor egy vesével élt, mert egy rosszindulatú betegség miatt el kellett távolítani a megtámadott

szervet. A „tud erőt adni a munkához” reménységben fogant mondatának mélységét ez a hír tárta fel előttem. Néhány évig úgy tűnt, rendben lesz minden. De aztán kiderült, hogy másik veséjét is megtámadta a kór. Elkerülhetetlen volt a rendszeres dialízis. És csak ebben az időben ismertem meg igazán Weltler János testvéremet. Előtte soha nem beszélgettünk olyan sokat, mint ezekben az években. A rendszeres budapesti programokra korábban mindig külön utaztunk, ő Veszprémből, én Győrből. Amikor betegsége kiújult, sok-sok közös budapesti utunk volt. Amíg ehhez ereje volt, közösen tettük meg a Veszprémből Pestre vivő utat. Attól kezdve Veszprémen keresztül vezetett mindig az utam. Visszafelé gyakran már éjszakába hajló órákban. Úgy emlékszem, 2005 februárjában történt. Késő esti órán, egyre erősödő hófúvásban tartottunk az M7-esen hazafelé. Valahol Székesfehérvár után jártunk. Rajtunk kívül egyetlen kocsit láttunk csak az autópályán. Néhány száz méterrel előttünk járt. Egyszer csak egyik pillanatról a másikra eltűnt előlünk. Ott, ahol eltűnni láttuk, megálltunk. Nem vettük észre azonnal, hogy a sérült kocsit az út melletti mély betonárokban hever, és a rémült vezető, egy fiatal nő éppen akkor kászálódik ki belőle – látszólag sértetlenül. Bár János nem érezte jól magát, a dermesztő szélben sem ült vissza az autóból, hanem aggódva érdeklődött állapota felől. Nekem hosszúnak tűnő percekbe került, amíg az illető meg tudta győzni, hogy valóban nincs baja, s már telefonált is fehérvári rokonainak, hogy jöjjenek érte. Hála Istennek, ilyesmi nem történt velünk többé. De ha Jánosra emlékezem, rendszerint ez az út is felidéződik bennem.

A lényeg azonban mindig belül volt. Abban, amiről hallgattunk, és olykor abban is, ami szóba került közöttünk. Nem tudok arról beszélni, mi minden hangzott el a püspöki autóban ezeken az utakon, de azt azért elmondhatom, hogy János tudta súlyos betegségéről, hogy az célegyenesbe fordította földi életét. Valóban célegyenesbe fordultak, pontosabban az egyre gyorsabban közeledő Cél felé haladtak napjai. A ciklus végéig, sőt azon túl is

végezte szolgálatát. Hiszem, hogy azután is értünk, szereteteiért, egyházkerületünkért vívta az imádság frontján a küzdelmet, amikor 2006 nyarán utódja hivatalosan is átvette tőle a feladatot.

Annak az időszaknak utolsó egyházkerületi közgyűlését 2006. április 22-én tartottuk, éppen Veszprémben. Püspöki jelentésében így fogalmaztam: „Megköszönöm dr. Weltler János felügyelő úrnak, hogy – betegségének terhére hittel, nagy erővel hordozva – segítségemre volt, nehéz döntésekben tanácsolt, testvéri szeretetével mellettem állt. Jobb így fogalmaznom: köszönetet mondok az Úristennek, hogy őt testvérként, szolgatársként mellém adta, és mindeddig megtartotta, és kérjük, őrizze meg továbbra is szeretetei és mindannyiunk számára.” Az Úristen még egy bő, nagyon-nagyon nehéz esztendőt engedélyezett neki. 2007. augusztus 18-án vettünk tőle búcsút.

Jegyzőkönyvek, jelentések, a Dunántúli Harangszó beszámolóit rögzítik új-jászületett egyházkerületünk útra indulásának eseményeit, örömeit, nehézségeit. Mindez már történelem. De a lényeg sokszor a betűk sem tudják megőrizni. Hisszük, hogy dokumentumoknál, törekény memóriáknál jobban vigyázza azt a történelem Urának emlékezte. S ő irgalmas szeretetével háta mögé veti, amit mi elrontottunk, de arra, amit jónak lát, áldását adja nemzedékről nemzedékre.

Ittész János

Pásztorbot

Sokáig ismeretlen valami volt számomra a pásztorbot. Botról tudtam, bár emlékezetem szerint senki sem emelte rám a kezét sem, nemhogy a botját. Kezembe adták a szüleim, hogy nyáron a legelőre hajtsam a teheneinket. Pásztorbotról nem hallottam. Igaz, pásztorról sem. A mi vidékünkön a marhákat gulyás őrizte, a falu disznócsordáját kanász vigyázta a páskommon, a mező rendjét a csőszök ügyelték, éjfélről hajnal harangszóig bakterok járták a falu utcáit, lelkészünket pedig tisztelendő úrnak szólították. Pásztorról, juhászról csak családnévként hallottam „Ihász” formában. Nálunk birkát is csak akkor láttunk, amikor – szüretre készülődve – a külbirtokos szőlőgazdák kocsin, ketrecbe csukva hozták az ebédrevalót. Mi pedig a kocsi mellett szaladva – bégetve végigcsúfoltuk őket a falun. Birkát enni – a Somló tövében – eszünkbe sem jutott. Túl vagyok a kilencvenen, de birkából valót csak egyetlenegyszer – és utoljára – sárbogárdi segédlelkészként ettem.

Ezzel a hosszas dalmas bevezetéssel jelezni szeretném, hogy sokszor a körülményeink is akadályozzák egy-egy szó, kép emberi megértését is, hát még a biblikusat.

Gimnazista voltam már, még csak „szecska”, amikor a hitoktatónk, (Bárány Lászlónak hívták) arra biztatott bennünket, hogy a Zsoltárok könyvét használjuk imádságos könyvként, és személyes imádságunk formálójaként. Neki köszönöm, hogy egy életre megszerettem a zsoltárokat, köztük a huszonharmadikat is. De az ott szereplő „vessző és bot” különös kettőssége sokáig rejtély maradt számomra. Csak a modern fordítások merészkedtek „bottal és pásztorbottal” értelmezni ezt a kettősséget.

„Botod, pásztorbotod biztosságot ad.” Egy másik fordítás – feladva a bot és pásztorbot képi szemléletességét – Isten oltalmáról és vezetéséről szólva közelíti a bot és pásztorbot, Isten botja és pásztorbotja jelentését.

A pásztorbot titka akkor derül ki, amikor Jézus Krisztus önmagáról szóló szava (Jn 10), és az elveszett juhót kereső ember, meg az elgurult drachma után kutató asszony példázata rávetül a 23. zsoltárra. A példázatban nincsen semmi az elveszett és talán sérült bárány „közérzetéről”, a drachma esetében erről nem is lehetne szó. A keresőre és rátaláló örömére, meg az angyalok örömére esik a hangsúly, Krisztusra.

A pásztorbotot a kampója megkülönbözteti ugyan egy sima bottól, de nem a kampója teszi pásztorbottá, hanem az a kéz, amely tartja és az indulat, amely mozdítja. Amikor Káin leütötte Ábelt, lehet, hogy Ábel pásztorbotjával tette. A bot azonos volt, az indulat és a szándék azonban égrekiáltóan más. A pásztorbot a mentő, védő, irgalmas szeretet jelképe. Krisztusé, akiben Isten irgalma megtestesült. A pásztorbot csak tárgyi kellék marad, ha nem Jézus Krisztus Urunk kezében látjuk.

Az evangélikus világegyházban csak északon látható tárgyi valóságában a püspökök kezében. Nálunk a püspöki eskü szövegében fénylik fel a pásztorbot szimbolikája.

Kép híján szóban állítok magunk elé két pásztorbotot. Az elsőt a 12. században faragták, elefántcsontból. A bot kampóján egy ember lefelé csúszik, de egy másik a kezét nyújtja a zuhanó felé. A másik a 20. századból való. A pásztorbot kampója igazából egy lefelé hajló feszület. Nem villognak rajta drágakövek, nem lesz belőle ötvösművészeti példa. Ennél sokkal értékesebb: szótlánul is prédikálja az értünk, emberekért és üdvösségünkért emberré és áldozattá lett Krisztust.

A pásztorbot a magát értünk és üdvösségünkért feláldozó Krisztus kezében nem tárgy, nem szimbólum, hanem EVANGÉLIUM.

Fehér Károly

Pásztorbot

Megtiszteltetés számomra, hogy Fehér Károly és Keveházy László lelkésztársaimmal, akiket nagyon tisztetek lelkipásztori munkájukért, ugyanabban a témában írhatok a Dunántúli Harangszóban.

Szép címere van az egyházkerületnek. Egyszerre utal az Úr Jézusra, a jó Pásztorra, és arra, hogy ősi hagyomány szerint egy-egy városban, nagyobb területen élő hívőknek van egy hatalommal felruházott főpásztora, aki a gyülekezetekért, a hívekért és lelkipásztorokért felelős. Még most, a 21. században is gondoznak úgy birkanyájukat, mint Ábrahám vagy Dávid korában. Látszólag a pásztornak nincs más dolga, mint botjára támaszkodva nézelődni. A valóság azonban más. A pásztor a botra támaszkodva biztosan áll, kémleli az eget, szemmel tartja a bárányokat, jó legelőkön legelteti, tiszta forrásvizekhez tereli, pihenteti, és külön foglalkozik a sérülttel, a gyengével, a haszontalannal. Ez a felsorolás meghatározza azt a feladatot, melyet a püspöki címerben a bot jelképez. A püspök, a lelkész (a bojtár) a rá bízott nyájjal együtt csak a JÓ PÁSZTOR pász-

torolása alatt, JÉZUS KRISZTUSRA hallgatva töltheti be küldetését. Természetesen, a püspök személyesen nem pásztorolhatja a gyülekezetek tagjait, de szükséges pásztorolnia kerülete lelkészeit.

A BOT, A PÁSZTOR ÉS A NYÁJ - jó, hogy egyházunk tanítása szerint, a püspök primus inter pares, első az egyenlők között.

1. A bot támasz: A racionálisan gondolkodó emberre mondják, két lábbal áll a földön. Tanács, /felszólítás/ a pásztoroláshoz: “Bízzál az ÚRban teljes szívedből, ne a magad eszére támaszkodj!” (Péld 3,5) Tudásunkat rendeljük alá Isten szavának és nem Isten szavát a tudásnak. „Mert más alapot senki sem vethet a meglévőn kívül, amely a Jézus Krisztus.” (1 Kor 3,11)

2. Ezért kémleli a pásztor az eget: Élő közösségben van Jézussal, aki „tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8) Ő megbízható, és Ő a megbízó. A pásztor munkáját az imádkozó, az ige mérlegén mindent megvizsgáló, Isten szavára hallgató kapcsolat határozza meg.

3. Szemmel tartja a nyáját, egyenként ismeri őket, szereti őket és beszél hozzájuk. A sérültet és gyengét észreveszi, a nyájból kivonja. A kampó ezt a célt szolgálja. Személyes gyógyításra, erősítésre van szükség. Gyógyulás Krisztus sebei által, ma is tapasztalható csoda.

4. Jó táplálék Krisztus nyájának: ‘Az egyháznak ... reformációra és ébredésre, illetve megújulásra van szüksége ... tiszta tanítás és ébredés,’ (F. Schaffer, Halál a városban) Tiszta, biblikus, krisztocentrikus tanítás, és a Szentlélek ereje által megszólaló igei üzenet, a “füves legelő”.

5. Élő, éltető víz: Nincs gyülekezet Szentlélek nélkül. Jézus bátorít: „KérjeteK ... ad mennyei Atyátok Szentlelket azoknak, akik kérik tőle” (Lk 11,13) A Lélek munkája nem gátszakadás, hanem csendes, a hirdetőn és hallgatón átfolyó élő, éltető víz, melyből jut a nyájon kívülre is.

6. A delelés a pihenés ideje: Erre kaptuk a nyugalom napját. Szükség van egy információözönben, ezoterikus irodalommal, okkult kínálattal terhes világban, hogy egy-egy hétre csendben Isten előtt hitet erősítő, és tanító, eligazító alkalmak legyenek a hitvalló élet segítésére.

7. És mi van az elveszettel? Ezékiel 34,16-ban ezt olvassuk: „Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszaterelem ...” Isten keresi őket, ha a pásztorok nem mennek vele, Ő szembefordul a pásztorokkal. - JAJ! URAM, NE FORDULJ SZEMBE VELEM, VELED MEGYEK!

Aki az Úrral megy, csodákat él át, és maga is gyógyul, erősödik hitében.

Bozorády Zoltán

Pásztorbot

Érdekes, hogy az egyházban nem a „közönséges pásztorok”, hanem a püspökök szimbóluma. Ezzel nem vitatkozni szeretnék, csak tény megállapítani, és azt állítani, hogy m i n d e n pásztor kezébe illik, illene. Lehet, hogy „íróársaim” a jelentéséről írnak, én „megrögzített módon” a múltjáról, vagy eredetéről (?) rögzítenék néhány szót.

Ahogy olvastam, a pásztorbot az egyházban a 7. század táján tűnt fel. És ahogy a Magyar Katolikus Lexikonban olvasom, „a püspöki hatalom és méltóság jelképe.” Ugyanez a lexikon elmondja, hogy Hispániában tűnt fel a pásztorbot (mai Spanyolország). Jó volna ennek okát is megtudni. De abban az időben bizony szükség lehetett a pásztorbot el-lenségűző és nyáját egybentartani akaró szerepére. Érdekes, hogy egy ideig a 9-11. században a pásztorbotot a király adta a beiktatáskor a püspök kezébe. Ezzel jelezni akarták, hogy az egyházi „hatalom” a „világiak” kezében van Ebből aztán századokon át tartó küzdelem is született, az un. „investitúra” harc. Ez a középkori harc arról szól, hogy kinek van a „felsőbb” hatalom a kezében, ki iktatja be a másikat?

Magyarországon először Héderváry János győri püspök címerében tűnt fel (1330-1415) a pásztorbot. olvastam róla, hogy mivel egy királyi hatalom elleni összeesküvésben is

részt vett egy unokaöccse, egy időre őt is elmozdították. Aztán visszatérhetett püspöki hivatalába. A győri Héderváry-kápolnában nyugszik a feltámadást és az utolsó „pásztori szót” várva. Ő volt az első magyar püspök, aki címerébe bizonyára tudatosan felvette és feltetette a pásztorbotot. Nem hiszem, hogy véletlenül.

Most már hagyjuk a múltat. A pásztorbot jelkép. Szerintem nem a hatalom, hanem a „pásztorolás” a nyáj védelmének és összetartásának jelképe. Ha kell, tud támadó fegyver is lenni. A felső „karikájával”, bunkójával ütni is tud. De azt olvastam, hogy éppen ez a karikás faragása a tetején összetartó erő is. Mert az „elszaladó” juhocska után lehet nyúlni, és lábát megfogva a nyájban lehet tartani. Tudom, hogy végső sorban nem ez, nem a bot a nyáját, az egyházat összetartó erő. Mégis érdekes számomra, ahogy a 23. zsoltárban olvasom „vessződ és botod megvigasztal engem.” Lehet, hogy olykor fejemre koppint, ahogy ez már történt is velem, de mégiscsak azt akarja mondani: „Te hozzám tartozol”. És ez valóban vigasztaló, bátorító, reményt adó tény. Mert „öriző Pásztorunk” megtart a halálon át is, és egykor együtt lehetünk majd örökké abban a nyájban is Pásztorunk kegyelméből, ahol már nem kell bot!

Keveházy László

A Jóisten megtermeli a szőlőt

Az Aklan György lesencetomaji borászatában készült borok kiváló minőségét a borversenyeken kapott érmek is mutatják. 2017-es Cabernet franc-ja a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület bora lett.

Aklan György Hódmezővásárhelyen született, a veszprémi egyetemen vegyészmérnökként végzett 1968-ban. Ennek előnye, hogy tisztában van vele: a természet a legjobb vegyész. Szőlész-borász szakmérnöki diplomáját a Corvinus Egyetemen védte meg 2008-ban. Huszonöt évig dolgozott a Ciba svájci vegyipari cég képviselőként vegyészmérnök tanácsadóként, közben a hobbiának élt. Már az egyetemi évek alatt művelt egy szőlőt barátjával, a diploma megszerzése után nem sokkal vett egy szőlőt Tihanyban. Az első szőlőbirtokát 1985-ben vásárolta Lesenceistvádon. A szőlő és a bor szeretete itt kezdődött, noha ezt gyerekként már földet művelő alföldi nagypjától megtanulta.

– 2004-ben lettem nyugdíjas, és akkor elhatároztam, hogy komolyan belevágok a szőlészetbe. A kedvtelésből mesterség, a hobbiból elkötelezettség lett. Azt hittem, hogy ha ez ennyire jó kicsiben, akkor biztosan még jobb lesz nagyban. Ez csak részben igaz: a munka megnőtt, a szórakozás lecsökkent. De nem bánom, mert ez a hobbi, szeretem csinálni, annak dacára, hogy nem túl gazdaságos.

A szőlő és a balatoni táj, a Lesence-vidék csodálatos szépsége lenyűgözte és vonzásában tartotta őt, amit az ott élő emberek őszintesége, természetes okossága, segítőkészsége tovább erősített. Megalapították az Aklan Családi Pincét Lesencetomajon, jelenleg kilenc hektár ültetvényterületen gazdálkodnak, összesen 950 hektoliterre méretezett pincészettel. A területen gondoznak Chardonnay, Szürkebarát, Cabernet sauvignon, Kékfrankos, Syrah, Cabernet franc és cerszegi fűszeres ültetvényeket. A családi vállalkozásban dolgozik a felesége és Révfülöpön élő András fia, valamint néhány munkatárs (több a női munkaerő, mivel a szőlő finom kézi munkát igényel). Mindenki mindent csinál: a szőlőben, a pincében dolgozik, palackozza, kiszállítja a bort. Aklan György úgy mondja: ő a főborász és egyben a főportás is.

– Vegyész vagyok, ennek következménye, hogy nem szeretem a vegyszereket. Sem enni, sem inni, sem eladni, sem a földben, ezért amennyire csak lehet, vegyszermentesen dolgozunk. Majdnem biotermelés, de nem teljesen az, a szabályokat azonban betartjuk. Enyhébb, III. kategóriájú, zöld jelzéssel ellátott permetszerrel permetezzünk. A gyomirtás mechanikus, gépi kapát használunk. A szüreten csak kézi munkát alkalmazunk, ládákba tesszük a szőlőt, nem törjük a gyümölcsöt, a mustot ülepítjük. A kézi munkát - amennyire lehet - próbáljuk redukálni, mert nagyon nehéz embert kapni.

Aklan Györgynek a borászatban is ugyanaz az elve, mint a szőlészetben: minimális vegyszert használni. Kén-dioxidot muszáj, azt nem lehet elkerülni. Beszél a modern borászatban alkalmazott úgynevezett irányított erjesztésről, amit ők is végeznek. Amit viszont nem használnak, az a fájlesztő; természetes élesztőgombákkal erjesztik a mustot, nem előállított élesztő gombatorzzsal. Számára a fájlesztők kicsit idegen illatokat állítanak elő, jobban kedveli a borok natúr illatát, amely persze kevésbé intenzív.

– Maradi a filozófiám: a Jóisten megtermeli a szőlőt, megcsinálja a bort, nekem egy feladatom van, hogy vigyázzak rá. Én a nehezebb, testesebb borokat kedvelem, de nyáron nem árt a könnyebb üdítőbor. A szőlészetet lépcsősen fejlesztettük: a birtokot három részletben vettük meg, aztán a pincét; egyszerű téglapince volt. Kevésnek bizonyult a pince területe, tároló, feldolgozó; bővítettük. Ennek alapterülete 120 négyzetméter, az egyik ászok pincéé 60 négyzetméter, a másiké 90 négyzetméter. Ezt a pince tetején lévő házat 2012-ben építettük. A faluban lévő háznál van egy 30 négyzetméteres palackozó, palackérlelő. Munkának nagy gazdaság a mienk, szőlészetnek kicsi. De ha az embernek van öt perce, és leül, körbenéz itt, a hegyen, akkor azt mondja, hogy megérte. A Balaton öt kilométerre van, de az elmúlt években talán csak ötször voltam fürdeni, az unokákkal. A szőlő nagy úr, minden percet megkövetel.

Aklan György édesapja evangélikus volt, őt is, fiait is annak keresztelték. Jár templomba, részt vesz az egyház életében, a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ által rendszeresen szervezett borfesztiválon. 2017-es Cabernet franc borával első díjat nyert 2018-ban, akkor azt választották a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület borának. Hogy miért erre a borra esett a neves szakemberekből álló zsűri választása, nem tudja. Borait az evangélikusok az országban több helyen is kóstolhatták, például a Budavári Palotában tartott Katalin-bálban vagy a múzeumok éjszakáján.

Balla Emőke

A nagy kő

Rick Bundschuh nyomán

Egy szeptemberi szombat reggelen Barnabás a homokozójában játszott. Ott volt nála egy dobozban minden játéka, homokozó-játékai. Ahogy utakat épített, alagutakat ásott a puha homokban, talált egy számára hatalmas követ a homokozó kellős közepén. Barnus körülásta a követ, így sikerült kiszabadítania a homokból. Nem csekély veszéllyel nyomta-taszigálta a lábával. Ő ugyanis a kőhöz képest nagyon aprócska teremű volt. Amikor a homokozóláda falához ért vele, úgy látta, hogy nem képes átgurítani a peremén. Tolta-nyomta, lapáttal feszítve emelgette, de valahányszor úgy gondolta, hogy előbbre jutott, a kő mindannyiszor megbillent, és visszazuhan a homokozó aljába. Barni morgott, küszködött, taszította, lökte, de csak annyit ért el ezzel, hogy a kő minduntalan visszagurult, és ráadásul lehorrzsolta pufók ujjait is. Végül csalódottságában sírva fakadt. Közben édesapja a nappaljuk ablakán keresztül követte az események alakulását. Ahogy eleredtek a könnyek, egy hatalmas árnyék vetődött a homokozóban sírdogáló kisfiúra. Barnus édesapja volt az. Szelíden, mégis határozottan kérdezte őt: -Fiam! Miért nem vetted be minden rendelkezésre álló erőt? A kisfiú megsemmisülten zokogta: – De hát azt tettem, Apa! Azt tettem!! Minden erőmet beleadtam!! – Nem, Barni! – helyesbített az apa kedvesen. – Nem adtad bele minden erődet. Nem kértél

meg engem. Azzal édesapja lehajolt, megragadta a hatalmas követ, és kivette a homokozóból.

Kedves Olvasóm! Neked vannak-e olyan „kövek” az életedben, amelyeket ki kell emelni? Átéled, hogy egyedül nem vagy képes kiemelni azokat? Istenhez minden helyzetben folyamodhatsz. Ő kész arra, hogy számodra az ő útján igazi erőforrásod legyen.

„Isten a mi oltalmunk és erősségünk, mindig biztos segítség a nyomorúságban. Azért nem félünk, ha megindul is a föld, és hegyek omlanak a tenger mélyébe; ha háborognak és tajtékoznak is vizei, és tombolásától megrendülnek a hegyek.” (Zsolt 46, 2-4.)

„Mindenre van erőm a Krisztusban, aki megerősít engem.” (Fil 4,13)

Kedves Olvasóm! Szívből kívánom, hogy személyesen átéld Istennek Jézus Krisztusban örök életre megtartó erejét!

Váraljainé Melis Orsolya (Orsi néni)

Finn nyitás a koronavírus első hulláma után

Március 16-tól nemcsak Magyarországon, hanem finn barátainknál is „bezártak” a templomok. Nivalai testvérgyülekezetünkben is ez történt. Az istentiszteleteket online rádióban sugározták, valamint a You Tube-on keresztül, élő adásban. A kezdeti időszakban leállt minden, majd lassan kezdtek ébredni a gyülekezet lelkipásztorai és szolgálattelvői – ebben a helyzetben mit is lehetne tenni? Eleinte 10 fő

tartózkodhatott a kellő távolság megtartása mellett az istentiszteleten, majd amikor melegebb idő lett, az istentiszteleteket szabadtéren tartották meg. Május közepétől újranyíltak az iskolák, addig a tanulást távoktatásban oldották meg. A vasárnapi iskolát azóta szintén a You Tube-csatornán keresztül közvetítik. Vannak azonban olyan területek, ahol a korlátozások még mindig érvényben vannak. A lelkeszi hivatali ügyintézés és a pénzügyi ügyintézés most is kizárólag telefonon, illetve elektronikusan működik. Június eleje óta lehet 50 fős keresztelőt, esküvőt, megemlékezést tartani. Az otthoni és a születésnap látogatásokat telefonon egyeztetik. Június 15-én feloldották a rendkívüli helyzetet Finnországban, jelenleg 120 fő gyűlhet össze, augusztustól pedig 500 főre bővítik ezt a létszámot,

így lehetőség lesz nagyobb rendezvények megtartására is. A nivalai gyülekezetben a járvány idején önkéntes szolgálatot állítottak fel, melynek tagjai részt vállaltak az idős és fogyatékkal élő emberek megsegítésében, napi ellátásában. Telefonos segítő szolgálatot alakítottak ki olyan egyedülálló magányos emberek számára, akiknek hiányzott a testvéri jó szó, a beszélgetés, vagy egysze-

rűen csak csevegni akartak valakivel. A „kültéri barátok” csapata kerítésekén kívül a szabadban beszélgetett azokkal, akik szívesen fogadták ezt a kezdeményezést. Az önkéntesek csoportjai közül néhány ezermester szívesen segített megjavítani a ház körül egy-egy apróságot. Július 1-től megnyílt a bolhapiac, ahová használt, de tiszta és jó minőségű ruhákat, cipőket, ágyneműket lehet vinni, cserélni, vagy olcsón megvásárolni. Az ifjúság számára először online Cafe Live Streameket tartottak, majd mostanra már látogatható este 9 órától az éjszakai kávézó. A gyülekezet kántora és kórusa énekléssel szolgált az online istentiszteleteken, valamint a szabadtéri istentiszteletekre hívogatta a nivalai evangélikusokat.

Szarka Éva

Dunántúli Harangszó

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Megjelenik negyedévenként

Felelős kiadó: Szemerei János püspök

Megbízott felelős szerkesztő és terjesztés:

Koczor György

Email: gyorgy.koczor@lutheran.hu

Telefon: +36 20/824-3444

Korrektor: Benkóné Jancsó Hanna

A szerkesztőség címe:

8933 Zalaistvánd, Arany J. tér 2.

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság

Megrendelhető: E-mail: gyorgy.koczor@lutheran.hu

Postacím: 8933 Zalaistvánd, Arany J. tér 2.

Az újság kiadását adománnyal kérjük támogatni, melyet az alábbi számlára lehet befizetni:

Számlakezelő:

Zalaistvándi Evangélikus Egyházközség

Számlaszám:

UniCredit Bank 10918001-00000028-48030025

Külföldről:

IBAN: HU20 1091 8001 0000 0028 4803 0025

Készült az Asperján Nyomdában

Tördelés:

RENZOL Dekor Reklámstúdió, Zalaszentgrót

A cikkek tartalmáért a szerző vállal felelősséget!

ISSN 1416-9770

A hátlapon a takácsi templom nagyharangja látható.